

Raport Final

MINISTERUL ECONOMIEI

BANCA MONDIALĂ

ONG “Alternative Internaționale de Dezvoltare”

COSTUL REGLEMENTĂRII DE STAT A ACTIVITĂȚII ÎNTREPRINDERILOR

Chișinău, iunie 2011

Cuprins

1. INDICATORI GENERALI.....	13
1.1 MEDIUL DE REGLEMENTARE – CONSIDERAȚII GENERALE	13
1.2 EȘANTIONUL	13
1.3 INDICATORUL GENERAL DE TIMP	14
1.4 PERCEPȚIA GENERALĂ PRIVIND MODIFICĂRILE PRODUSE ÎN MEDIUL DE AFACERI.....	15
1.5 EVALUAREA GENERALĂ A DIFERITOR ASPECTE ALE MEDIULUI DE AFACERI	15
2. PROCEDURA DE ÎNREGISTRARE.....	17
2.1 CADRUL DE REGLEMENTARE	17
2.2 DURATA PROCEDURILOR DE ÎNREGISTRARE	18
2.3 COSTUL PROCEDURILOR DE ÎNREGISTRARE	19
2.4 PERCEPȚIA PRIVIND PROCEDURILE	19
2.5 SINTEZA ANALIZEI.....	20
3. CONSTRUCȚII.....	22
3.1 CADRUL DE REGLEMENTARE	22
3.2 INFORMAȚII GENERALE.....	23
3.3 CONSTRUCȚIA SPAȚIILOR	23
3.4 RENOVAREA / REPROFILAREA.....	24
3.5 UTILIZAREA SPAȚIILOR FĂRĂ MODIFICĂRI.....	24
3.6 PERCEPEREA PROCEDURILOR	24
3.7 SINTEZA ANALIZEI.....	25
4. LICENȚIEREA.....	27
4.1 CADRUL DE REGLEMENTARE	27
4.2 NUMĂRUL LICENȚELOR	29
4.3 COSTUL OBTINERII LICENȚELOR	29
4.4 PERCEPȚIA PRIVIND PROCEDURILE	30
4.5 SINTEZA ANALIZEI.....	31
5. OBTINEREA AUTORIZAȚIILOR.....	32
5.1 CADRUL GENERAL DE REGLEMENTARE	32
5.2 COSTURILE PENTRU OBTINEREA AUTORIZAȚIILOR.....	34
5.3 PERCEPEREA PROCEDURII DE OBTINERE A AUTORIZAȚIEI	34
5.4 SINTEZA ANALIZEI.....	35
6. ECHIPAMENT	36
6.1 CERTIFICATE DE CONFORMITATE	36
6.2 SUMARUL ANALIZEI	36
7. ACTIVITĂȚILE DE IMPORT-EXPORT.....	37
7.1 CADRUL DE REGLEMENTARE	37
7.2 TRANZACȚII DE IMPORT.....	38
7.2.1 Costurile de certificare a bunurilor importate	38
7.2.2 Costurile vamale.....	38
7.2.3 Perceperea procedurilor de import	39
7.3 TRANZACȚII DE EXPORT	40
7.3.1 Costurile procedurilor vamale.....	40
7.3.2 Restituirea TVA.....	40
7.3.3 Evaluarea procedurilor de export	41
7.4 SINTEZA ANALIZEI.....	41
8. CERTIFICAREA BUNURILOR ȘI A SERVICIILOR	43
8.1 CADRUL DE REGLEMENTARE	43
8.2 COSTURILE DE CERTIFICARE.....	43
8.3 PERCEPȚIA PROCEDURILOR DE CERTIFICARE	44
8.4 SINTEZA ANALIZEI.....	45

9. CERTIFICAREA SANITARĂ	46
9.1 CADRUL DE REGLEMENTARE	46
9.2 PROCEDURA DE CERTIFICARE	47
9.3 PERCEPȚIA PROCEDURII DE OBTINERE A AUTORIZAȚIEI SANITARE	47
9.4 SINTEZA ANALIZEI	48
10. CONTROALE	49
10.1 CADRUL DE REGLEMENTARE	49
10.2 NUMĂRUL ȘI DURATA INSPECȚIILOR	49
10.3 CHELTUIELI SUPTATE ÎN URMA INSPECȚIILOR	50
10.4 PERCEPȚIA NUMĂRULUI DE INSPECȚII ȘI A PROBLEMELOR	50
10.5 SINTEZA ANALIZEI	52
11. IMPOZITE	54
11.1 CADRUL DE REGLEMENTARE	54
11.2 ADMINISTRAREA IMPOZITELOR	54
11.3 PRINCIPALELE PROBLEME ÎN ACHITAREA IMPOZITELOR	55
11.4 SINTEZA ANALIZEI	56
12. REGLEMENTAREA PREȚURILOR	57
12.1 CADRUL DE REGLEMENTARE	57
12.2 NIVELUL CONTROLULUI ÎN DOMENIUL FORMĂRII PREȚURILOR	57
12.3 PERCEPȚIA REGLEMENTĂRII PREȚURILOR	57
12.4 SINTEZA ANALIZEI	57
13. REGLEMENTAREA RELAȚIILOR DE MUNCĂ	59
13.1 CADRUL DE REGLEMENTARE	59
13.2 DISPONIBILITATEA FORȚEI DE MUNCĂ	59
13.3 SUMARUL ANALIZEI	60
14. EXECUTAREA CONTRACTELOR	61
15. PROMOVAREA INTERESELOR PERSONALE ALE ANGAJAȚILOR PUBLICI	62
16. EVALUAREA SISTEMULUI JUDICIAR	63
16.1 CADRUL DE REGLEMENTARE	63
16.2 METODELE UTILIZATE PENTRU SOLUȚIONAREA CONFLICTELOR	63
16.3 EVALUAREA EFICACITĂȚII ÎN URMA APELĂRII LA INSTANȚELE JUDECĂTOREȘTI	64
16.4 SUMARUL ANALIZEI	64

Tabele și Figuri

Tabele

Tabelul 1. Întreprinderile participante în studiu repartizate după regiuni	13
Tabelul 2. Distribuția eșantionului după forma organizatorico-juridică.....	14
Tabelul 3. Structura eșantionului după numărul de angajați	14
Tabelul 4. Distribuția eșantionului după domeniile de activitate	14
Tabelul 5. Durata medie a procesului de înregistrare	18
Tabelul 6. Durata procedurii de înregistrare și de efectuare a modificărilor, după organele de stat	18
Tabelul 7. Cheltuielile pentru procedurile de înregistrare, \$	19
Tabelul 8. Cheltuieli de înregistrare	19
Tabelul 9. Probleme legate de înregistrare	19
Tabelul 10. Timpul și costurile de înregistrare pe parcursul ultimilor ani (inclusiv modificările în documentele de constituire).....	21
Tabelul 11. Costurile de obținere a autorizațiilor de renovare / reprofilară / reconstrucție	24
Tabelul 12. Costurile de dare în exploatare a lucrărilor de renovare / reprofilară / reconstrucție – recepția finală.....	24
Tabelul 13. Probleme referitoare la obținerea autorizațiilor pentru reconstrucții și reparații	25
Tabelul 14. Durata și costurile medii pentru obținerea autorizațiilor	26
Tabelul 15. Costurile medii pentru obținerea unei licențe.....	30
Tabelul 16. Probleme privind activitățile de licențiere.....	30
Tabelul 17. Evoluția costului activităților de licențiere.....	31
Tabelul 18. Costurile medii suportate de agenții economici intervievați pentru a obține o autorizație	34
Tabelul 19. Probleme generate de procesul de obținere a autorizațiilor	35
Tabelul 20. Costul de obținere a autorizațiilor	35
Tabelul 21. Compararea duratei și costurilor pentru obținerea autorizațiilor pentru echipament	36
Tabelul 22. Blocarea în vamă a produselor din cauza lipsei certificatului de conformitate	38
Tabelul 23. Costurile și timpul aferent unei proceduri vamale de import	39
Tabelul 24. Cele mai dificile probleme la import.....	39
Tabelul 25. Costurile și timpul aferent unei proceduri vamale de export.....	40
Tabelul 26. Utilizarea sumei TVA pentru a achita alte impozite	41
Tabelul 27. Motivele pentru care întreprinderile n-au solicitat restituirea TVA	41
Tabelul 28. Cele mai importante probleme referitoare la export.....	41
Tabelul 29. Evoluția procedurilor și reglementărilor pentru procedurile de import-export	42
Tabelul 30. Costurile de certificare	43
Tabelul 31. Costurile medii de certificare	44
Tabelul 32. Problemele întâlnite în procesul de certificare	44
Tabelul 33. Evoluția procedurilor de certificare a produselor	45
Tabelul 34. Costurile medii suportate de agenții economici intervievați pentru a obține o autorizație sanitară	47
Tabelul 35. Problemele întâlnite în procesul de obținere a autorizațiilor sanitare.....	48
Tabelul 36. Evoluția procedurilor de obținere a autorizației sanitare	48
Tabelul 37. Numărul și durata medie a controalelor	49
Tabelul 38. Ponderea celor ce au suportat plăți în urma inspecțiilor pe parcursul ultimului an	50
Tabelul 39. Obiectivitatea angajaților publici	51
Tabelul 40. Motivul vizitelor inspectorilor	51
Tabelul 41. Evoluția ponderii întreprinderilor verificate.....	52
Tabelul 42. Evoluția frecvenței inspecțiilor (raportată la întreprinderile verificate)	52
Tabelul 43. Evoluția frecvenței inspecțiilor (raportată la întregul eșantion)	53
Tabelul 44. Evoluția inspecțiilor	53
Tabelul 45. Numărul necesar de contabili pentru a asigura achitarea la timp și corectă a impozitelor	54
Tabelul 46. Durata prezentării unui raport	54
Tabelul 47. Impozitele care generează mai multe probleme	55
Tabelul 48. Probleme întâlnite în sistemul de impozitare	56
Tabelul 49. Compararea sistemului de administrare a impozitelor	56
Tabelul 50. Metodele de intervenție a statului în formarea prețurilor	57
Tabelul 51. Reglementarea prețurilor în Republica Moldova	58
Tabelul 52. Evaluarea disponibilității forței de muncă.....	59
Tabelul 53. Evaluarea principalelor probleme referitoare la reglementarea relațiilor de muncă.....	59
Tabelul 54. Monitorizarea executării contractelor în Republica Moldova	61
Tabelul 55. Metodele de soluționare a problemelor	63
Tabelul 56. Motivele pentru care nu au apelat în instanțele judecătorești.....	64

Tabelul 57. Compararea principalilor indicatori68

Figuri

Figura 1. Ponderea timpului alocat pentru a satisface cerințele regulatorii	15
Figura 2. Evaluarea schimbărilor în mediul de afaceri	15
Figura 3. Dificultăți întâlnite	16
Figura 4. Probleme percepute de agenții economici referitor la procedura de înregistrare	20
Figura 5. Perceperea schimbărilor în procedurile ce reglementează utilizarea spațiilor	24
Figura 6. Probleme referitoare la obținerea autorizațiilor pentru construcții și reparații	25
Figura 7. Schimbări în numărul de licențe	29
Figura 8. Perceperea schimbărilor în activitățile de licențiere	30
Figura 9. Problemele privind licențierea	31
Figura 10. Percepția agenților economici a schimbărilor în procesul de obținere a autorizațiilor	34
Figura 11. Probleme generate de procesul de obținere a autorizațiilor	35
Figura 12. Percepția schimbărilor în procedurile de import	39
Figura 13. Perceperea dificultăților aferente tranzacțiilor de import	40
Figura 14. Evoluția schimbărilor în procedurile de certificare	44
Figura 15. Perceperea de către exportatori a dificultăților privind procedurile de certificare	44
Figura 16. Schimbări în procesul de obținere a autorizației sanitare	47
Figura 17. Problemele întâlnite în procesul de obținere a autorizațiilor sanitare	48
Figura 18. Evoluția procedurilor de obținere a autorizației sanitare	48
Figura 19. Evoluția numărului de inspecții	51
Figura 20. Evoluția procedurilor privind inspecțiile	51
Figura 21. Impozitele care generează mai multe probleme	55
Figura 22. Evoluția sistemului de impozitare	56
Figura 23. Întreprinderile care au avut de soluționat conflicte	63

SUMAR EXECUTIV

Perioada de studiu

Deja al zecelea an consecutiv se efectuează studiul „Costul Reglementării Afacerii”. Studiul este efectuat cu suportul Băncii Mondiale și al Ministerului Economiei.

Colectarea datelor s-a efectuat în lunile aprilie-mai 2011. Pentru câteva domenii de reglementare – înregistrare, construcții, comerț exterior, procurare echipament – rezultatele reflectă mediul de afaceri în ultimii trei ani. Mediul judiciar a fost studiat pentru ultimii doi ani, restul domeniilor – pentru ultimul an.

Metoda

Datele inițiale au fost colectate în baza unor chestionare structurate, aprobate în prealabil de către Ministerul Economiei. Pentru a obține răspunsurile la întrebări, persoane instruite s-au deplasat la întreprinderi și au chestionat față-în-față managerii.

Analiza datelor a fost efectuată cu ajutorul pachetului SPSS. Pentru a nu denatura rezultatele, valorile extreme au fost eliminate.

Indicatorii au fost calculați atât la nivel de țară, cât și pe regiuni, gen de activitate, mărimea întreprinderii. În raport au fost prezentate doar relațiile ce aveau o careva relevanță. Indicatorii medii, dispersia cărora era foarte mare din cauza numărului prea mic de respondenți, n-au fost incluși în raport.

Pentru a observa eventuale tendințe manifestate pe parcursul ultimilor ani, structura eșantionului și metoda de analiză au fost preluate fără modificări esențiale ce ar pune în pericol comparabilitatea datelor.

Eșantionul

În total au fost chestionate 629 de întreprinderi selectate aleatoriu din totalul întreprinderilor din Moldova. Reprezentativitatea a fost verificată conform a patru criterii: forma juridică, numărul de angajați, domeniul de activitate și amplasarea geografică.

Întreprinderile agricole și cele individuale nu au fost incluse în eșantion, deoarece mediul de reglementare al activității lor este diferit. În afara studiului au rămas și instituțiile bancare, activitatea cărora este reglementată de către Banca Națională.

La fel ca și în studiile precedente, circa 90% din întreprinderi erau societățile cu răspundere limitată. Societățile pe acțiuni reprezintă circa 5% din total. Circa 74% din întreprinderile intervievate au până la 10 angajați, inclusiv. Aproape jumătate din întreprinderi sunt din comerț – circa 43%, aproape 30% sunt din servicii. Ponderele corespunde distribuției generale a întreprinderilor în Republica Moldova.

Indicatorul general de timp

Indicatorul general de timp reprezintă o estimare generală a implicării statului în activitatea întreprinderilor. După scăderea observată în perioada 2002-2010, observăm o stabilizare a acestui indicator la nivelul de circa 10%.

Opinia generală

Părerile managerilor privind mediul de afaceri practic nu s-a modificat față de anul precedent. A crescut atât ponderea respondenților care afirmă că situația privind mediul de afaceri s-a îmbunătățit, cât și a celor ce consideră contrariul.

Înregistrarea

După scăderea importantă înregistrată anul trecut, durata procedurii de înregistrare a crescut ușor, de la 13,5 la 15,4 zile. Din total, Camerei Înregistrării de Stat îi revin doar 9 zile din cele menționate, restul fiind consumate cu procedurile post-înregistrare. Cheltuielile de înregistrare s-au diminuat de la 159\$ la 136\$.

Durata modificărilor documentelor de înregistrare s-a diminuat față de perioada precedentă, atingând nivelul de 8,8 zile. Costul procedurii respective de asemenea s-a micșorat, ajungând la 108\$.

Construcții

Coordonarea proiectului pentru inițierea construcțiilor durează circa 43 zile. Durata de dare în exploatare e de circa 27 zile.

Durata de obținere a permisiunilor pentru renovatii, reprofilări, reconstrucții a continuat tendința de diminuare, atingând nivelul de 26 zile. Termenul dat include atât timpul de obținere a autorizațiilor pentru începerea reconstrucției, cât și durata formalităților privind recepția finală.

Costurile de obținere a permisiunilor respective s-au diminuat de la 252\$ la 144\$.

Licențierea

Numărul mediu de licențe a rămas la nivelul ultimilor ani - 1,3 licențe per companie. A rămas constantă și ponderea celor ce dețin licențe – 61% din totalul intervievaților.

Durata de obținere a licenței s-a redus de la 22 la 18 zile. Costul de obținere a licenței de asemenea s-a micșorat, de la \$270 la \$240.

Autorizații

Un număr impunător de întreprinderi – 80% din totalul respondenților – sunt obligate să dețină autorizații pentru a-și desfășura activitatea. Durata de obținere a autorizațiilor s-a redus comparativ cu anul precedent – de la 17,1 la 13,4 zile. Cheltuielile suportate pentru a obține o autorizație s-au redus de la \$283 la \$198.

Certificarea echipamentului

Certificarea echipamentului este un domeniu ce nu creează dificultăți în gestionarea afacerii. Doar 10% din totalul respondenților au fost nevoiți să obțină certificate de punere în funcțiune a utilajului. Durata obținerii certificatului a rămas practic fără schimbări de-a lungul ultimilor opt ani – 12,4 zile. Costul de obținere a certificatului este de asemenea nesemnificativ - \$35.

Import

Circa 30% dintre agenții economici care au efectuat operațiuni de import, au fost nevoiți să obțină certificate de conformitate cu standardele Republicii Moldova pentru produsele importate. Ponderea s-a diminuat semnificativ față de anii precedenți.

Procedura respectivă a durat 9,6 zile, ceva mai puțin decât în perioada precedentă. Cheltuielile aferente au scăzut simțitor, de la \$172 la \$80.

Durata procedurilor vamale la import a s-a diminuat de la 2,0 la 1,9 zile. Costurile au rămas practic la nivelul anilor precedenți: \$144 pentru o procedură vamală.

Export

Durata perfectării procedurilor vamale de export s-a diminuat ușor față de perioada anterioară. Costurile s-au redus considerabil – de la \$134 la \$85.

Circa 48% din toți exportatorii intervievați au prezentat oficial documentele pentru restituirea TVA. Circa 26% dintre ei preferă să utilizeze suma taxei pe valoarea adăugată ce urmează a fi restituită pentru a achita alte impozite și taxe, alte 69% recurg la procedura respectivă doar uneori.

Certificarea bunurilor și a serviciilor

Ponderea întreprinderilor ce-și certifică bunurile sau serviciile s-a păstrat practic la nivelul anului precedent, fiind de circa 19%. Întreprinderile au posibilitatea alegerii în a certifica loturi individuale de produse și a certifica produse fabricate în serie. Majoritatea respondenților (76%) certifică loturi individuale de produse.

Certificatul pentru loturi individuale de bunuri poate fi obținut în 11,7 zile contra sumei de \$83. Atât durata, cât și costul s-a diminuat comparativ cu perioada precedentă, când dura 13,3 zile și costa \$160.

Certificarea produselor fabricate în serie durează 13 zile, ceva mai puțin decât în perioada precedentă. Costul s-a diminuat și el, de la \$192 la \$158.

Certificarea sanitară

Aproximativ 61% din întreprinderile interievate sunt nevoite să obțină certificate sanitare, ponderea crescând ușor față de anul precedent. Frecvența cu care apelează întreprinderile pentru a obține certificatele sanitare a crescut de la 1,4 la 1,6 ori pe an. Durata obținerii unui certificat sanitar a scăzut de la 10,2 la 7,7 zile. Costul de obținere a certificatului s-a diminuat de asemenea, de la \$97 la \$67.

Controale

Frecvența vizitelor inspectorilor la o întreprindere s-a diminuat considerabil, de la 7,9 la 4,2 vizite anuale. Durata de aflare a lor la o întreprindere s-a redus de la 15 la 6,5 zile.

Impozitarea

Circa 74% dintre întreprinderile interievate angajează contabili cu norma integrală. Numărul mediu de contabili per întreprindere e de 1,2 persoane. Ambii indicatori au rămas practic la nivelul anilor precedenți.

O întreprindere are nevoie de circa 8,3 ore pentru prezentarea tuturor rapoartelor fiscale.

Reglementarea prețurilor

Ponderea întreprinderilor supuse reglementării prețurilor acestora a scăzut de la 31% la 26%. Volumul vânzărilor la prețuri reglementate a scăzut de la 18% la 10%.

Reglementarea relațiilor de muncă

Reglementarea relațiilor de muncă nu generează probleme importante. Doar 3% din respondenți au menționat că au personal în surplus. Ba mai mult, a crescut de la 16% la 20% ponderea întreprinderilor ce se confruntă cu lipsă de personal.

Monitorizarea contractelor

Practic statul nu intervine în procesul de semnare a contractelor. Doar 2,7% din respondenți a afirmat contrariul.

Sistemul judiciar

A crescut de la 23% la 32% ponderea agenților economici ce au avut de soluționat careva conflicte pe parcursul ultimilor doi ani.

Metoda preferată de soluționare a conflictelor rămâne a fi apelarea în instanțele de judecată: circa 52% din cazuri. A scăzut ponderea celor ce apelează la metode neoficiale pentru soluționarea conflictelor – de la 32% la 22%.

OBIECTIVUL STUDIULUI

Obiectivul principal al sondajului este de a monitoriza mediul de afaceri și a evalua impactul politicilor de stat și cerințelor regulatorii asupra agenților economici care activează în Moldova. Proiectul a fost realizat, având la bază următoarele scopuri:

- Acordarea Guvernului Republicii Moldova, precum și instituțiilor naționale și internaționale, a unor date cantitative referitor la costul suportat de către agenții economici pentru a se conforma reglementărilor de stat.
- Acordarea unui suport Guvernului Republicii Moldova în analiza calitativă a politicilor pentru implementarea deciziilor necesare îmbunătățirii mediului de afaceri și climatului investițional din Moldova.
- Acordarea de asistență instituțiilor societății civile ce formulează recomandări și au nevoie de a monitoriza impactul acestora.
- Stabilirea unui instrument pentru monitorizarea modificării mediului de afaceri și a impactului măsurilor adoptate pentru reducerea barierelor în afaceri și a corupției.

METODOLOGIA

Selectarea întreprinderilor

Pentru a selecta întreprinderile în scopul chestionării, a fost creată o bază de date a tuturor agenților economici activi la momentul chestionării. Din baza de date au fost excluse gospodăriile agricole, instituțiile financiare și întreprinderile individuale. Cadrul de reglementare a acestor întreprinderi este specific, de aceea analiza lor ar fi fost irelevantă.

După curățirea bazei de date, a fost generat aleatoriu, utilizând programul SPSS, un eșantion de 630 întreprinderi pentru a fi chestionate. Eșantionul a fost testat în ceea ce privește reprezentativitatea, utilizând patru criterii: regiunea (raionul), domeniul de activitate, forma organizatorico-juridică și numărul de angajați.

În cazurile când, din diferite motive, întreprinderile nu au putut fi intervievate, s-a procedat la înlocuirea lor, structura eșantionului rămânând constantă. De obicei, motivul pentru care întreprinderea a fost scoasă din eșantion era lipsa acesteia la adresa indicată. Unele întreprinderi au refuzat să răspundă, altele temporar nu activează etc.

În total au fost intervievate 629 întreprinderi.

Intervievarea

Obținerea informației a fost efectuată prin metoda interviurilor directe de către persoane instruite. Cel mai des se discuta cu directorul, uneori cu adjunctul directorului sau proprietarul. De multe ori, în discuție a fost implicat contabilul-șef și, după caz, alți manageri din întreprindere.

Prelucrarea datelor

Datele statistice obținute în urma sondajului au fost analizate utilizând programul statistic SPSS. Datele medii au fost calculate doar pentru respondenții, care au răspuns la întrebarea pusă. De exemplu, media plăților neoficiale a fost calculată doar în cazul respondenților care au menționat că au plătit neoficial, media timpului petrecut la vamă a fost calculată doar pentru respondenții care au menționat că au cheltuit timp pentru trecerea procedurilor vamale.

Indicatorii au fost calculați atât la nivel de țară, cât și pe regiuni, gen de activitate, mărime a întreprinderii. În raport au fost prezentate doar acele clasificări, care sugerau careva corelații. Indicatorii, pentru care s-au obținut răspunsuri insuficiente și nu erau reprezentativi, n-au fost incluși în raport.

Cursul de schimb, MDL pentru 1 dolar S.U.A.

Următoarele cursuri de schimb stabilite de Banca Națională au fost utilizate în studiu:

2004	-	12,33	2008	-	10,39
2005	-	12,60	2009	-	11,11
2006	-	13,13	2010	-	12,37
2007	-	12,13	mai 2011	-	11,59

1. INDICATORI GENERALI

1.1 Mediul de reglementare – considerații generale

La data de 1 ianuarie 2008 a intrat în vigoare Legea nr. 235-XVI din 20.07.2006 ”Cu privire la principiile de bază de reglementare a activității de întreprinzător” (Ghilotina II).

Prin prezenta lege au fost trasate câteva principii importante menite să reducă povara administrării activității antreprenoriale:

1. Aprobarea tacită a inițierii și/sau desfășurării afacerii - în cazul în care autoritatea administrației publice și/sau altă instituție abilitată prin lege cu funcții de reglementare și de control nu răspunde solicitantului în termenul prevăzut de lege pentru emiterea sau reînnoirea autorizației/licenței.
2. Controlul activității de întreprinzător, cu excepția celui financiar și fiscal, poartă un caracter consultativ și poate avea loc doar în cazurile stabilite de Lege.
3. Plățile pentru serviciile prestate și actele eliberate întreprinzătorilor de către autoritățile administrației publice și alte instituții cu funcții de reglementare și control se stabilesc prin legi.
4. Condițiile tehnice, sanitare, standardele, alte documente similare sânt obligatorii în cazul în care sânt stabilite prin legi.
5. Tratarea dubiilor apărute la aplicarea legislației în favoarea întreprinzătorului

Pentru a modifica și completa cadrul de reglementare în conformitate cu prevederile Legii nr. 235, au fost elaborate și aprobate de către Parlament Legea nr. 280-XVI din 14.12.2007 și Legea nr. 281-XVI din 14.12.2007.

1.2 Eșantionul

Eșantionul include 629 întreprinderi din întreaga țară, cu excepția raioanelor din stânga Nistrului. Pentru a efectua comparații la nivel regional, raioanele au fost grupate în patru regiuni, conform criteriului utilizat în anii precedenți.

Tabelul 1. Întreprinderile participante în studiu repartizate după regiuni

Regiunea	Pondere, %
Chișinău	63,3
Nord	6,5
Centru-Nord (incl Balti)	9,2
Centru	11,0
Sud	10,0
TOTAL	100,0

Majoritatea întreprinderilor participante la sondaj au fost societăți cu răspundere limitată – 90,1% (vezi Tabelul 2). Abaterea ponderii în eșantion a fiecărei forme organizatorico-juridice față de ponderea respectivă în populația generală nu a depășit 1%.

Tabelul 2. Distribuția eșantionului după forma organizatorico-juridică

Forma organizatorico-juridică	Ponderea, %
Societăți cu răspundere limitată	90,1%
Societăți pe acțiuni	5,3%
Întreprinderi de stat sau publice	2,2%
Altele	2,4%
Total	100,0%

Marea majoritate (94,5%) o reprezintă întreprinderile cu până la 50 de angajați (vezi Tabelul 3). Ponderea întreprinderilor cu până la 10 angajați e mai mică decât în populația generală cu aproape 3%, pe când cea cu 11-50 angajați e mai mare. Unul din motive ar putea fi că unele întreprinderi mici prezintă în rapoartele statistice un număr scriptic de angajați mai mic decât e în realitate. Procentul este totuși de câteva ori mai mic decât în anul precedent (9% abatere în 2010)

Tabelul 3. Structura eșantionului după numărul de angajați

Numărul de angajați	Ponderea, %
1 – 10	73,7%
11 – 50	20,8%
51 – 200	4,8%
> 200	0,7%
Total	100,0%

Cele mai multe dintre întreprinderile chestionate au fost din sfera comerțului (43%). Numărul celor din servicii a fost de 29,1%. În ceea ce privește ponderea diverselor domenii de activitate, abaterile de la colectivitatea generală au fost de maxim 3%.

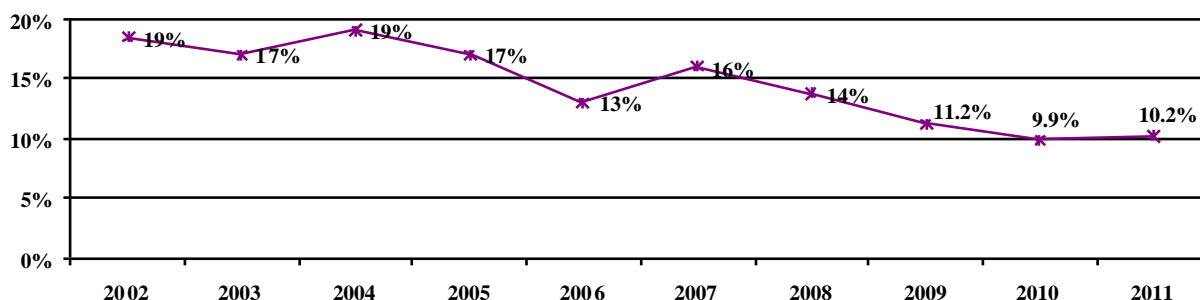
Tabelul 4. Distribuția eșantionului după domeniile de activitate

Domeniul de activitate	Ponderea, %
Industria alimentară	8,1
Celelalte industrii	16,2
Comerț	43,1
Servicii	29,1
Cercetare-dezvoltare, știință, juridică, de notariat, consultanță	3,5
Total	100,0

1.3 Indicatorul general de timp

Indicatorul general de timp reprezintă un indice sintetic ce descrie în linii mari gradul de influență a organelor de stat asupra întreprinderii. El reprezintă percepția privind ponderea timpului managementul întreprinderii utilizat pentru a comunica cu reprezentanții organelor de stat. După scăderea observată în anul 2010, de la 11,2% la 9,9%, indicatorul a crescut ușor la 10,2%. Valoarea absolută a indicatorului este relevantă într-o măsură redusă. Este foarte importantă, în schimb, evoluția indicatorului. În ultimii ani a fost observată o tendință de diminuare, oprindu-se la nivelul de 10-11% din timpul total al managerilor (vezi Figura 1).

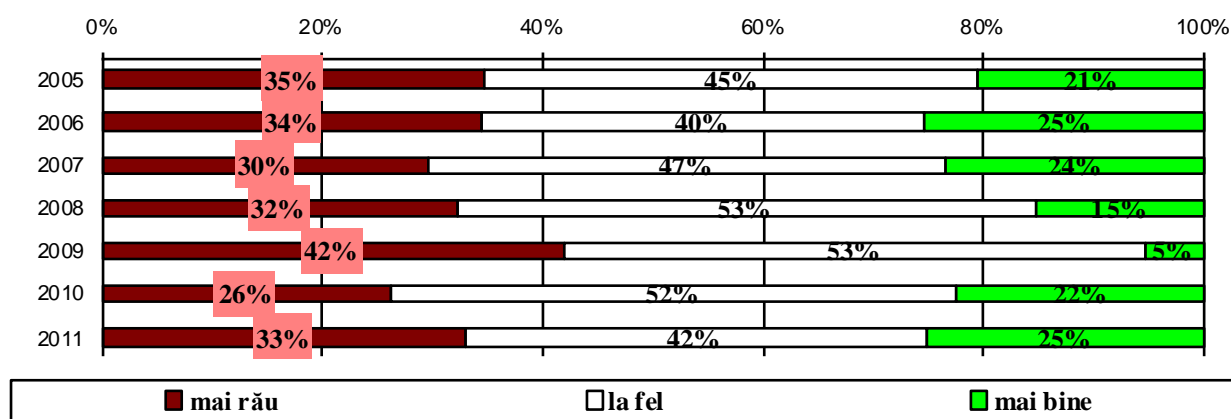
Figura 1. Ponderea timpului alocat pentru a satisface cerințele regulatorii

1.4 Percepția generală privind modificările produse în mediul de afaceri

Percepția respondenților referitor la modificările în mediul de afaceri nu s-a schimbat simțitor față de anul trecut. A crescut atât ponderea celor ce consideră că mediul de afaceri a devenit mai puțin prielnic (de la 26% la 33%), cât și a celor ce atestă îmbunătățiri (de la 22 la 25%).

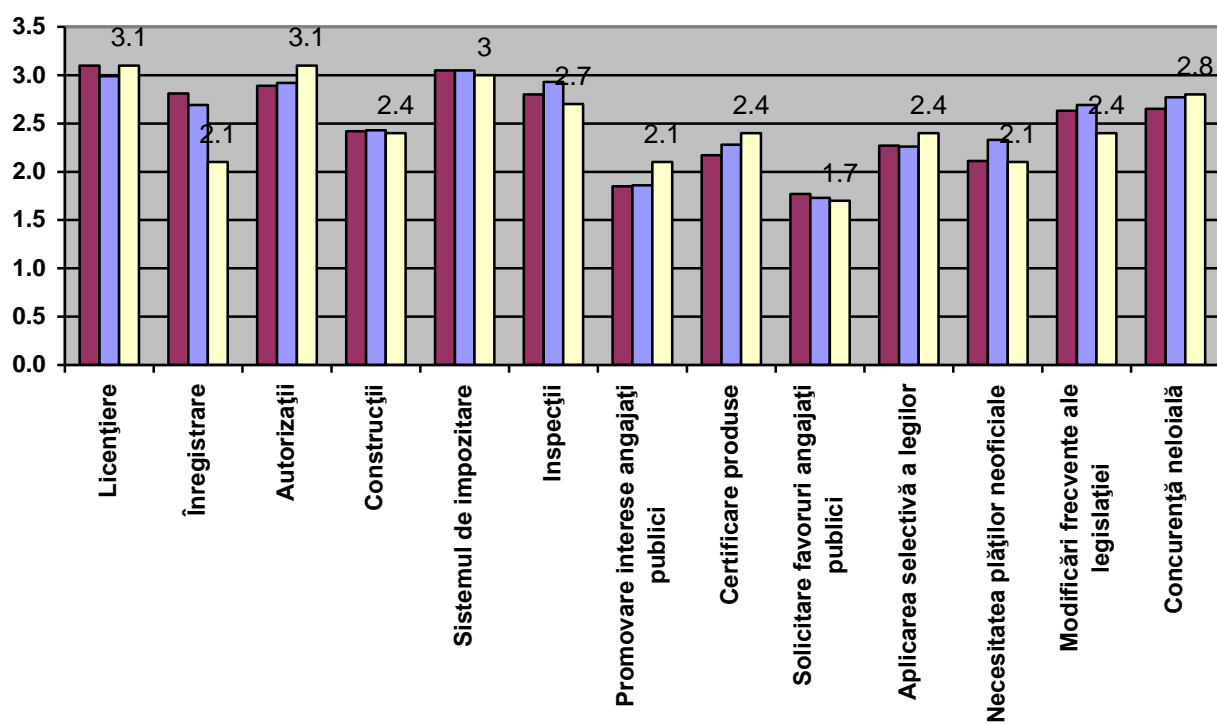
Figura 2. Evaluarea schimbărilor în mediul de afaceri

1.5 Evaluarea generală a diferitor aspecte ale mediului de afaceri

Întreprinderilor le-a fost solicitat să evalueze dificultățile generate pe principalele caracteristici ale mediului de afaceri după o scară de la 1 la 5, unde 1 - nu întâlnesc dificultăți, 5 - întâlnesc dificultăți mari. Cele mai mari probleme sunt generate de procedurile de licențiere și procesul de obținere a autorizațiilor. Trebuie de menționat faptul că probleme legate de obținerea autorizațiilor se agravează în ultimii ani.

Figura 3. Dificultăți întâlnite

2. PROCEDURA DE ÎNREGISTRARE

2.1 Cadrul de reglementare

Înregistrarea întreprinderilor nou-create și a modificărilor în documentele de constituire ține de competența Camerei Înregistrării de Stat.

Procedurile sunt reglementate prin Legea nr. 220-XVI din 19.10.2007 ”Privind înregistrarea de stat a persoanelor juridice și a întreprinzătorilor individuali” (în vigoare de la 30.05.2008).

Pentru înregistrarea de stat sunt necesare următoarele documente:

- a) cererea de înregistrare, conform modelului aprobat de organul înregistrării de stat;
- b) hotărârea de constituire și actele de constituire ale persoanei juridice, în funcție de forma juridică de organizare, în două exemplare;
- c) documentul ce confirmă achitarea taxei de înregistrare.

Conform Legii nr 184 din 15/07/2010, intrată în vigoare la 10 august 2010, a fost eliminată necesitatea de a prezenta confirmarea depunerii de către fondatori a aportului în capitalul social al persoanei juridice.

Pentru înregistrarea persoanelor juridice create prin reorganizarea întreprinderilor de stat, întreprinderilor al căror capital social conține o cotă-parte a proprietății de stat, uniunilor de întreprinderi, asociațiilor, holdingurilor, corporațiilor transnaționale, grupurilor industrial-financiare, instituțiilor financiare, fondurilor nestatale de pensii, organizațiilor de asigurări, instituțiilor de învățământ, muzeelor, teatrelor, circurilor, organizațiilor concertistice, organizațiilor din sfera științei și inovării, instituțiilor medico-sanitare și balneosanatoriale, e necesară prezentarea autorizației autorității de resort. În cazul când autoritatea publică nu răspunde organului înregistrării de stat în termenul de 7 zile lucrătoare, autorizația se consideră acordată în mod tacit.

Pentru înregistrarea de stat a persoanelor juridice cu investiții străine, pe lângă documentele sus-menționate, mai e necesar un șir de documente:

- a) extrasul din registrul național din țara de reședință a investitorului;
- b) actele de constituire ale persoanei juridice străine;
- c) cazierul judiciar al administratorului persoană fizică străină, eliberat de organul competent din țara sa de reședință și din Republica Moldova.

Conform Legii 127 din 18.06.2010, datele din documentele gestionate de autoritățile publice, eliberate pentru înregistrarea de stat, se verifică potrivit principiului ghișeului unic. Potrivit acestui principiu, organul înregistrării de stat, în colaborare cu autoritățile publice, obține avize și informații necesare pentru înregistrarea de stat a persoanelor juridice și a întreprinzătorilor individuali, precum și remite acestor autorități, prin intermediul rețelelor electronice, informații privind înregistrarea de stat, fără implicarea în acest proces a solicitantului înregistrării.

Termenul maxim pentru înregistrarea întreprinderilor e de 5 zile lucrătoare de la data prezentării tuturor documentelor necesare înregistrării.

Modificările în actele de constituire se înregistrează în decurs de 30 zile din momentul adoptării hotărârii respective. Numărul de documente ce trebuie prezentat este relativ redus. Modificările efectuate au putere juridică doar după înregistrarea acestora de către Camera Înregistrării de Stat.

Înregistrarea inițială a persoanelor juridice, precum și înregistrarea modificărilor în actele de constituire se efectuează contra unei sume de 250 de lei (\$21,57). Alte servicii din domeniul înregistrării de stat, se efectuează contra unei sume ale cărei quantum și mod de achitare se stabilesc de Guvern.

Legea nr. 220/2007 a exclus obligativitatea achitării Taxei de timbru, care constituia 0,5% din mărimea capitalului social.

Camera Înregistrării de Stat prezintă, pe suport de hârtie sau în formă electronică, Casei Naționale de Asigurări Sociale, Companiei Naționale de Asigurări în Medicină, Biroului Național de Statistică și Inspectoratului Fiscal Principal de Stat informația din Registrul de stat privind înregistrarea, reorganizarea sau lichidarea persoanei juridice sau a întreprinzătorului individual, precum și privind modificările din actele de constituire ale acestora, în termen de 3 zile lucrătoare de la data înregistrării.

2.2 Durata procedurilor de înregistrare

Circa 31,2% din întreprinderi au apelat la Camera Înregistrării de Stat pe parcursul ultimilor 3 ani.

Aproximativ 45% dintre ei s-au înregistrat, iar 55% au făcut modificări în documentele de înregistrare, situație similară cu cea din 2009-2010.

În perioada analizată durata de înregistrare a fost de 15,4 zile. Ea reprezintă perioada de la depunerea oficială a documentelor până la obținerea documentelor de înregistrare și nu include timpul necesar pentru pregătirea documentelor.

Perioada de timp consumată pentru a face modificări în documentele de înregistrare constituie 8,8 zile, de asemenea exclusiv pregătirea documentelor necesare.

Tabelul 5. Durata medie a procesului de înregistrare

Procedura	Ponderea agenților economici respondenți, %	Durata, zile
Înregistrarea	45%	15,4
Modificări în documentele de înregistrare	55%	8,8

Înregistrarea companiei la Camera Înregistrării de Stat durează 7,5 zile. Ceva mai puțin durează procedurile de post-înregistrare.

Tabelul 6. Durata procedurii de înregistrare, după organele de stat

Organul de stat	Raportat, %	Durata, zile
Camera Înregistrării de Stat, din momentul depunerii oficiale a documentelor	86	7,5
Departamentul Statistică și Sociologie	56	2,0
Inspectoratul fiscal	86	2,4
Casa Națională a Asigurărilor în Medicină	66	1,9

Casa Națională a Asigurărilor Sociale	66	1,5
---------------------------------------	----	-----

Circa 23,5% au apelat la serviciile intermediarilor pentru a se înregistra sau pentru a modifica documentele de constituire, pondere practic fără modificări față de perioadele precedente.

2.3 Costul procedurilor de înregistrare

Pentru înregistrarea unei întreprinderi proprietarii au cheltuit circa 136\$, inclusiv plățile neoficiale. Modificarea documentelor de înregistrare costă mai puțin – 108\$. Față de perioada precedentă costurile au scăzut ușor.

Tabelul 7. Cheltuielile pentru procedurile de înregistrare, \$

Perioada sondajului Procedura	Costul mediu total						
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Înregistrare	78	82	75	91	117	159	136
Modificare	49	59	56	61	68	133	108
Toate procedurile	53	62	60	69	91	144	121

Majoritatea respondenților au achitat plăți doar la Camera Înregistrării de Stat și la notar. Cea mai mare sumă a fost achitată la Camera Înregistrării de Stat. Sumele achitate la celelalte instituții au fost de 21-24 dolari SUA. Relativ puține persoane au efectuat plăți neoficiale.

Tabelul 8. Cheltuieli de înregistrare

Organul de stat	Plăți oficiale	
	Raportat, %	Suma
Servicii notariale	88	24
Camera Înregistrării de Stat	88	63
Departamentul Statistică și Sociologie	32	21
Inspectoratul fiscal	61	22
Casa Națională a Asigurărilor în Medicină	31	22
Casa Națională a Asigurărilor Sociale	36	22

2.4 Percepția privind procedurile

Respondenții care s-au înregistrat sau au modificat documentele de constituire pe parcursul ultimilor trei ani au fost rugați să evalueze problemele întâlnite prin acordarea unui punctaj de la 1 la 5, unde 1 – probleme nu există și 5 – există probleme majore. În tabelul de mai jos sunt ilustrate rezultatele evaluării problemelor legate de înregistrarea întreprinderilor.

Tabelul 9. Probleme legate de înregistrare

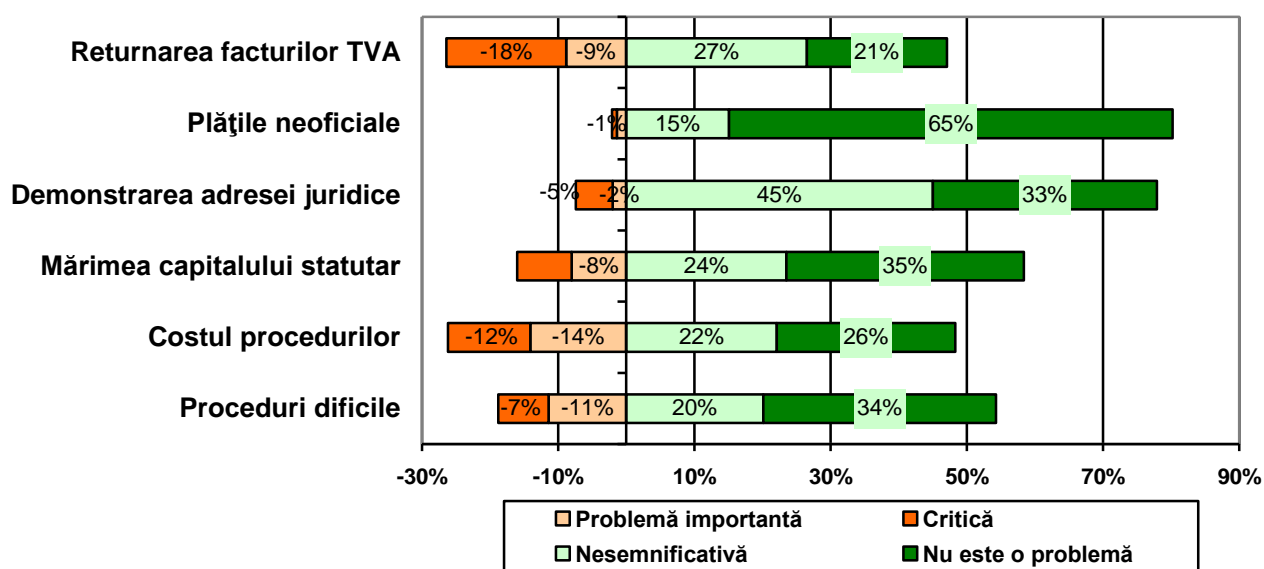
Problemele	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Proceduri complicate de înregistrare	1.5	1.5	2.4	2,4	2,3	2,4
Costuri înalte ale procedurii	1.7	1.8	2.5	2,4	2,3	2,7
Mărimea necesară a capitalului social	1.4	1.4	2.2	2,0	1,9	2,3

Necesitatea de a dovedi adresa de amplasare a persoanei juridice	1,3	1,5	1,8	1,8	1,9	2,0
Necesitatea efectuării plăților neoficiale	1,2	1,4	1,5	1,5	1,4	1,6
Necesitatea returnării facturilor TVA*	-	-	-	-	2,6	2,8

* Au fost luate în considerație doar răspunsurile celor ce au fost nevoiți să returneze facturile TVA.

Necesitatea de a returna facturile TVA la schimbarea administratorului și costul procedurilor reprezintă cele mai mari probleme în procesul de înregistrare (vezi Tabelul 9 și Figura 4). Circa 27% din cei ce au fost nevoiți să returneze facturile, au declarat că s-au confruntat cu probleme la primirea facturilor noi.

Figura 4. Probleme percepute de agenții economici referitor la procedura de înregistrare

2.5 Sinteza analizei

Legea nr. 220 din 19.10.2007 „Privind înregistrarea de stat a persoanelor juridice și a întreprinzătorilor individuali” a simplificat atât procedura de înregistrare, cât și cea de radiere a întreprinderilor, prin reducerea documentelor solicitate de către Camera Înregistrării de Stat. Conform Legii respective termenul-limită de înregistrare a fost redus considerabil – la doar 5 zile lucrătoare de la data prezentării tuturor documentelor necesare înregistrării.

Durata efectivă de înregistrare a unei întreprinderi este de 15 zile (vezi Tabelul 10).

La Camera Înregistrării de Stat antreprenorul pierde aproape 9 zile. Restul timpului este cheltuit pentru procedurile de post-înregistrare. Antreprenorul este nevoit să se înregistreze la Inspectoratul Fiscal, CNAM, CNAS și Biroul de statistică, prezentând un șir impresionant de documente.

Ultimele modificări în legislație – Legea nr 127 din 18/06/2010 – au dus la simplificarea procedurilor de post-înregistrare. Conform prevederilor Legii sus-numite, Camera Înregistrării de Stat informează organele respective privind înregistrarea, reorganizarea sau lichidarea persoanei juridice, precum și privind modificările din actele de constituire ale acestora, în termen de 3 zile lucrătoare de la data înregistrării.

Costurile de înregistrare, inclusiv a modificărilor în documentele de constituire s-au redus de la 144\$ la 121\$. Ele includ atât plățile oficiale, cât și cele neoficiale.

Majoritatea agenților economici nu întâmpină probleme în procesul de înregistrare. Totuși, un număr mare de respondenți sunt deranjați de complexitatea procedurilor post-înregistrare. O problemă importantă este și necesitatea de a returna facturile TVA la modificarea proprietarului. Încercarea statului de a preveni evaziunea fiscală în ceea ce privește TVA creează impedimente în derularea activității companiilor.

Este important de menționat că, chiar dacă Legea nr. 220-XVI din 19.10.2007 nu prevede necesitatea prezentării certificatului privind lipsa datoriilor, Camera Înregistrării de Stat îl solicită în cazul fondatorilor-persoane juridice.

Tabelul 10. Timpul și costurile de înregistrare pe parcursul ultimilor ani (inclusiv modificările în documentele de constituire)

Perioada de chestionare	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Indicatori							
Durata de înregistrare, zile	20,4	17,7	16,3	16,3	18,8	13,5	15,4
Durata de modificare a documentelor de constituire, zile	13,6	13,3	8,3	10,3	7,8	11,1	8,8
Cheltuieli de înregistrare, \$	78	82	75	91	117	159	136
Cheltuieli de modificare a documentelor de constituire, \$	49	59	56	61	68	133	108

3.CONSTRUCTII

3.1 Cadrul de reglementare

Activitățile persoanelor juridice și fizice în domeniul construcțiilor sunt reglementate prin Legea nr. 721-XIII din 2 februarie 1996 „Privind calitatea în construcții”. Legea respectivă prevede reglementări atât pentru construcțiile noi, cât și pentru lucrările de modernizare, modificare, transformare, consolidare și de reparații ale acestora.

Conform Legii nr.721, inițierea construcției poate fi făcută doar în baza proiectului verificat de către Serviciul de stat pentru verificarea și expertizarea proiectelor și construcțiilor și doar dacă autorizația respectivă a fost înregistrată la Inspekția de Stat în Construcții.

Pentru aplicarea Legii respective au fost aprobate la 25 iunie 1996 două Hotărâri de Guvern: Hotărârea Guvernului nr. 360 „Cu privire la controlul de stat al calității în construcții”, modificată ulterior la 31 iulie 2006 prin Hotărârea Guvernului nr. 861 și Hotărârea Guvernului nr. 361 Cu privire la asigurarea calității construcțiilor.

Hotărârea nr 360 aprobă trei regulamente ce vizează controlul calității în construcții:

- Regulamentul privind modul de exercitare a controlului de stat al calității în construcții;
- Regulamentul Inspekției de Stat în Construcții;
- Regulamentul privind exercitarea controlului asupra utilizării investițiilor publice în construcții.

Hotărârea nr 361 aprobă Regulamentul cu privire la verificarea proiectelor și a execuției construcțiilor și expertizarea tehnică a proiectelor și construcțiilor. Regulamentul prevede modalitatea de verificare și expertiză tehnică a proiectului, precum și modalitatea de verificare a petrecerii lucrărilor.

Recepția finală este reglementată prin Regulamentul de recepție a construcțiilor și instalațiilor aferente, aprobat la 23 mai 1996 prin Hotărârea Guvernului nr. 285. Prevederile Regulamentului respectiv obligă investitorul să prezinte comisiei de recepție avizele serviciilor de pompieri, sanitare, al Departamentului Protecției Mediului Înconjurător și ale altor organe de control cu punctul de vedere privind execuția de facto a construcției.

Responsabilitățile de bază în exploatarea construcțiilor după recepția finală sunt stipulate în Regulamentul privind urmărirea comportării în exploatare, intervențiile în timp și postutilizarea construcțiilor, aprobat la 24 aprilie 1997 prin Hotărârea Guvernului nr. 382.

Legea nr. 835/1996 „Privind principiile urbanismului și amenajării teritoriului” din 17 mai 1996 stabilește exhaustiv procedura de eliberare a certificatului de urbanism și autorizației de construcție:

- Certificatul de urbanism și autorizația de construire se eliberează de către autoritățile administrației publice locale. La cerere se anexează documentele prevăzute de actele legislative care reglementează procedura de eliberare a certificatului de urbanism și a autorizației de construire. Se interzice solicitarea altor documente.
- Autoritatea administrației publice locale adoptă decizia privind eliberarea certificatului de urbanism și a autorizației de construire sau privind respingerea cererii de eliberare a certificatului de urbanism și a autorizației de construire în termen de cel mult 15 zile lucrătoare de la data înregistrării cererii. Decizia privind eliberarea certificatului de

urbanism și a autorizației de construire se comunică solicitantului cel târziu în ziua lucrătoare imediat următoare adoptării deciziei.

- Certificatul de urbanism și autorizația de construire se consideră eliberate dacă autoritatea administrației publice locale nu răspunde solicitantului în termenele prevăzute de lege. În acest caz, solicitantul poate desfășura activitatea pentru care a solicitat certificatul de urbanism și autorizația de construire, cu condiția lipsei unei comunicări scrise privind temeiurile refuzului înregistrării și/sau respingerii cererii de eliberare a certificatului de urbanism și a autorizației de construire

Detaliile privind eliberarea certificatului de urbanism și a autorizației de construcție sunt stipulate în Hotărârea Guvernului nr. 360 din 18 aprilie 1997 „Despre aprobarea Regulamentului privind certificatul de urbanism și autorizarea construirii sau desființării construcțiilor și amenajărilor”;

Anexa nr. 12 la Hotărârea Guvernului nr. 360 din 18.04.97 despre aprobarea Regulamentului privind certificatul de urbanism și autorizarea construirii sau desființării construcțiilor și amenajărilor cuprinde plățile locale pentru eliberarea certificatelor de urbanism și a autorizațiilor de construire sau desființare.

Principalele prevederi conținute în cadrul de reglementare a construcțiilor sunt:

- Utilizarea loturilor de teren și proiectarea pot fi efectuate doar în urma obținerii certificatului de urbanism.
- Lucrările de construcții se execută numai în baza proiectului elaborat de către persoane fizice sau juridice autorizate.
- Lucrările de construcție pot fi inițiate doar în baza autorizației pentru construcții.
- Calitatea construcțiilor de orice destinație, indiferent de forma de proprietate și sursa de finanțare, precum și lucrările de construcții, reconstrucții, modernizare și reparații capitale la construcțiile existente, producerea materialelor și articolelor pentru construcții sunt supuse controlului de stat
- Controlul de stat al calității în construcții se efectuează de către Inspecția de Stat în Construcții diferențiat, la toate fazele de construcție.

3.2 Informații generale

În ultimii trei ani, 48% dintre întreprinderile intervievate au trecut în spații noi, ceva mai mult decât în anul precedent. Circa 12,6% dintre ei au construit aceste spații, 25,6% le-au reparat sau reprofilat, iar 61,8% le-au utilizat fără a face careva modificări. În anul curent a crescut ponderea atât a celor ce au construit spațiile noi, cât și a celor ce le-au reprofilat.

3.3 Construcția spațiilor

Aproape 30% din respondenți au apelat la întreprinderile de proiectare pentru a obține coordonările și permisiunile necesare pentru începerea lucrărilor.

Cei ce au decis de sine-stătător să obțină aprobările proiectului, au cheltuit circa 43 zile în acest scop.

Pentru a da în exploatare construcțiile e necesar de obținut acceptul instanțelor care au aprobat proiectul. Durata procedurilor de examinare a corespunderii obiectului construit cu proiectul aprobat a fost de 27 zile.

Circa 21% dintre respondenți au achitat mită pentru a obține aprobările proiectului, cât și pentru a favoriza recepția finală a construcției.

3.4Renovarea / reprofilarea

Pentru obținerea autorizațiilor pentru reprofilare au fost necesare 12 zile. Costul de obținere a lor a fost de 91\$.

Tabelul 11. Costurile de obținere a autorizațiilor de renovare / reprofilare / reconstrucție

	Pondere	Suma
Plăți oficiale	92%	78
Plăți pentru servicii de notariat	58%	9
Plăți juriștilor și intermediarilor	14%	16
Cheltuieli de transport	60%	10
“Defalcări benevole”	12%	29
Plăți neoficiale	10%	22

După finisarea reparațiilor, agenții economici intervievați a cheltuit 14 zile și 55\$ pentru obținerea tuturor autorizațiilor de dare în exploatare a spațiilor.

Tabelul 12. Costurile de dare în exploatare a lucrărilor de renovare / reprofilare / reconstrucție – recepția finală

	Pondere	Suma
Plăți oficiale	83%	58
Plăți pentru servicii de notariat	26%	6
Plăți juriștilor și intermediarilor	4%	-
Cheltuieli de transport	42%	9
“Defalcări benevole”	4%	-
Plăți neoficiale	10%	-

Obținerea tuturor autorizațiilor necesare pentru reparația spațiilor a durat 26 zile contra unui cost de 146\$.

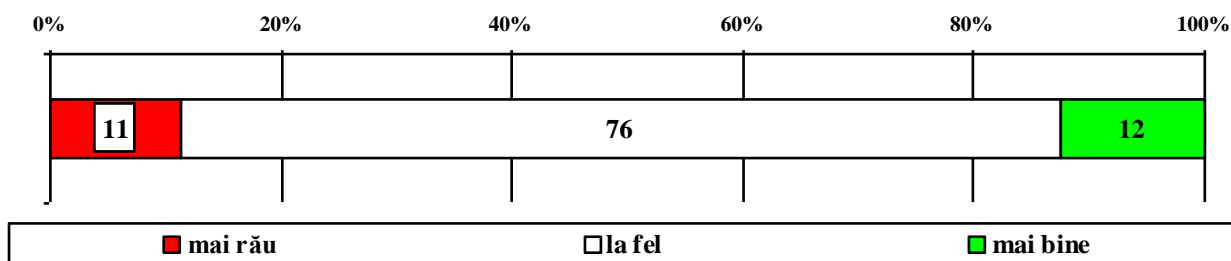
3.5Utilizarea spațiilor fără modificări

Doar 9% dintre cei ce au utilizat spațiile fără a face careva modificări, au fost obligați să obțină permisiuni de utilizare a lor. Ponderea întreprinderilor cărora le-a fost solicitat să obțină permisiuni a scăzut semnificativ pe parcursul ultimilor ani.

3.6Perceperea procedurilor

Majoritatea respondenților (76%) afirmă că nu au observat careva modificări, spre bine sau spre rău, în domeniul construcțiilor. E notabil faptul că, pentru prima dată, numărul celor ce au menționat o îmbunătățire a condițiilor referitor la reglementarea în construcții e mai mare decât numărul celor ce au observat înrăutățiri (Figura 5).

Figura 5. Perceperea schimbărilor în procedurile ce reglementează utilizarea spațiilor

Numărul celor ce au dat în exploatare spații fără a avea autorizațiile necesare pentru începerea construcției e destul de mic – 7%.

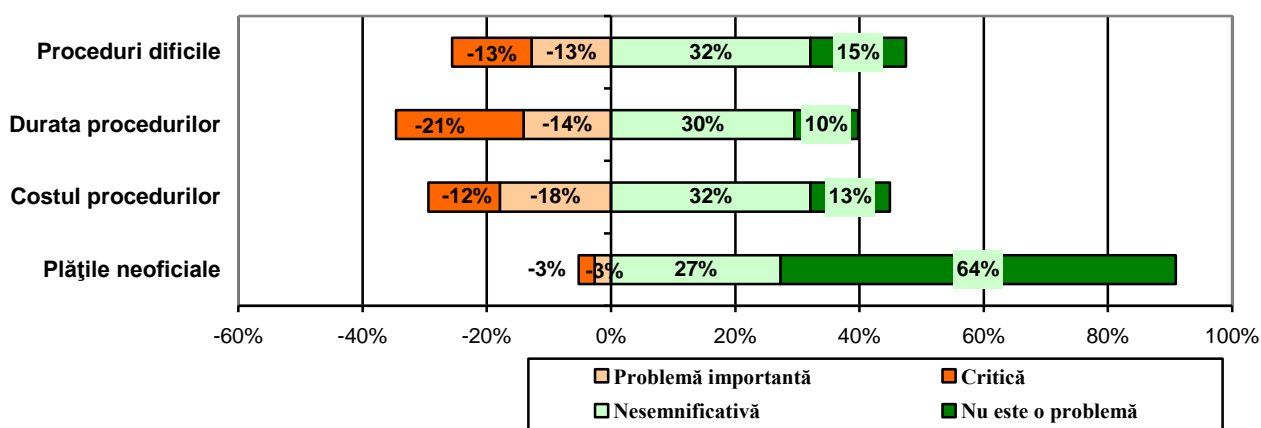
Respondenții care au început să utilizeze spații în ultimi trei ani fost rugați să evalueze problemele legate de obținerea autorizațiilor în construcții prin acordarea unui punctaj de la 1 la 5, unde 1 – probleme nu există și 5 – există probleme majore. După cum se observă din Tabelul 14, nu există probleme specifice ce țin de obținerea autorizațiilor.

Tabelul 13. Probleme referitoare la obținerea autorizațiilor pentru reconstrucții și reparații

Problemele	Ponderea
Proceduri complicate	2,76
Durata lungă a procedurilor	3,05
Costuri înalte	2,83
Necesitatea efectuării plăților neoficiale	1,53

Pe parcursul acestui an a continuat să scadă, de la 43 la 35%, ponderea respondenților ce consideră că procedurile respective sunt îndelungate. Totuși, această problemă rămâne a fi cea mai importantă în reglementarea construcțiilor.

Figura 6. Probleme referitoare la obținerea autorizațiilor pentru construcții și reparații

3.7 Sinteza analizei

Durata procedurilor de obținere a autorizațiilor în construcții s-a redus, urmând tendința observată pe parcursul ultimilor patru ani (vezi Tabelul 14). Dat fiind numărul mic de respondenți ce au inițiat construcții, efectuând de sine-stătător avizarea proiectului în instanțele corespunzătoare, datele privind costul de obținere a autorizațiilor respective nu au fost suficient de reprezentative pentru a fi

introduse în raport.

Tabelul 14. Durata și costurile medii pentru obținerea autorizațiilor

Perioada de chestionare	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Activitatea							
Durata, zile							
Construcții	157	143	124	107	88	-	70
Reparații / renovare	66	67	67	44	35	30	26
Cheltuieli, \$							
Construcții	374	560	622	-	-	-	-
Reparații / renovare	145	227	313	443	268	252	144

În ultimul an s-a schimbat considerabil situația în ceea ce privește percepția privind procedurile în construcții. Numărul celor ce au observat îmbunătățiri în domeniu a depășit pe numărul celor ce au sesizat înrăutățiri.

4.LICENȚIEREA

4.1 Cadrul de reglementare

În Republica Moldova activitatea de licențiere este reglementată prin Legea-cadru nr. 451-XV din 30 iulie 2001 “Privind reglementarea prin licențiere a activității de întreprinzător”, modificată substanțial prin Legea nr. 281 din 14 decembrie 2007. Modificări recente au fost făcute prin Legea nr. 109 din 4 iunie 2010 și prin Legea 176 din 15 iulie 2010.

Conform Legii nr. 451/2001, deținerii licenței este obligatorie pentru efectuarea a 44 de activități. Licențele respective sunt eliberate de către următoarele organe de licențiere:

- Camera de Licențiere (32 de activități);
- Banca Națională a Moldovei (1 activitate);
- Comisia Națională a Pieței Financiare (5 activități);
- Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică (3 activități);
- Agenția Națională pentru Reglementare în Comunicații Electronice și Tehnologia Informației (2 activități);
- Consiliul Coordonator al Audiovizualului (1 activitate).

Prin Legea nr. 281/2007 la data de 20.06.2008 au fost introduse noțiunile de:

- *aprobare tacită* – fapt prin care se consideră că licența este eliberată, reperfectată dacă autoritatea de licențiere nu răspunde solicitantului în termenele stabilite;
- *ghișeu unic* – procedură prin care autoritatea de licențiere verifică autenticitatea informației prezentate de solicitantul/titularul de licență fără implicarea în acest proces a solicitantului/titularului de licență.

Documentele necesare pentru obținerea licenței

Pentru obținerea licenței, întreprinderea depune la autoritatea de licențiere respectivă o declarație de modelul stabilit de această autoritate, ce conține:

- a) datele generale despre întreprindere;
- b) genul de activitate;
- c) asumarea pe propria răspundere de către solicitantul de licență a responsabilității pentru respectarea condițiilor de licențiere la desfășurarea genului de activitate pentru care se solicită licență și pentru veridicitatea documentelor prezentate.

La declarația pentru eliberarea licenței se anexează:

- a) copia de pe certificatul de înregistrare de stat a întreprinderii sau organizației;
- b) documentele suplimentare în conformitate cu prevederile actelor legislative ce reglementează activitatea licențiată pentru care se solicită licența.

Solicitarea altor documente decât cele prevăzute de prezentul articol se interzice.

Documentele se depun în original sau în copie. Datele din documentele și informațiile depuse se verifică prin procedura ghișeului unic.

Declarația pentru eliberarea/prelungirea licenței și documentele anexate la ea se înregistrează conform borderoului, a cărui copie se expediază (se înmânează) solicitantului de licență, cu

mențiunea privind data înregistrării declarației, autentificată prin semnătura persoanei responsabile a autorității de licențiere.

Decizia privind eliberarea licenței sau privind respingerea declarației pentru eliberarea licenței

Autoritatea de licențiere, în baza declarației pentru eliberarea licenței și documentelor anexate, adoptă decizia privind eliberarea/prelungirea licenței sau privind respingerea declarației în cel mult 5 zile lucrătoare de la data înregistrării acesteia.

În cazurile expres stabilite de legile care reglementează activitatea licențiată respectivă, poate fi stabilit un termen mai mare pentru adoptarea de către autoritatea de licențiere a deciziei privind eliberarea licenței sau privind respingerea declarației pentru eliberarea licenței.

În caz de respingere a declarației pentru eliberarea licenței, solicitantul poate depune o nouă declarație după înlăturarea cauzelor care au servit drept temei pentru respingerea declarației precedente.

Licența se consideră eliberată dacă autoritatea de licențiere nu răspunde solicitantului de licență în termenele prevăzute de lege. După expirarea termenului cumulativ stabilit pentru înștiințarea despre refuzul înregistrării declarației pentru eliberarea licenței, despre respingerea acesteia sau despre adoptarea deciziei privind eliberarea licenței, cu condiția lipsei unei comunicări scrise despre temeiurile refuzului înregistrării și/sau respingerii declarației pentru eliberarea licenței, solicitantul de licență poate desfășura activitatea pentru care a solicitat licența.

Procedura aprobării tacite se aplică tuturor licențelor, cu excepția celor emise de autoritățile de reglementare din sectorul financiar (bancar și nebancar), în domeniul activităților care vizează regimul armelor de foc, munițiilor și explozibililor.

Controlul în domeniul licențierii

Autoritatea de licențiere are obligația de a controla respectarea condițiilor de licențiere a activităților pentru care eliberează licențe.

La efectuarea controlului respectării condițiilor de licențiere, autoritatea de licențiere va ține cont de următoarele principii:

- a) legalitatea și respectarea competenței stabilite de lege;
- b) neadmiterea aplicării sancțiunilor care nu sânt stabilite de lege;
- c) tratarea dubiilor, apărute la aplicarea legislației, în favoarea titularului de licență;
- d) efectuarea cheltuielilor de control din contul statului;
- e) prescrierea recomandărilor pentru înlăturarea încălcărilor constatate în urma controlului;
- f) dreptul de a ataca acțiunile autorității de licențiere.

Controalele planificate asupra respectării de către titularii de licențe a condițiilor de licențiere se efectuează de către autoritatea de licențiere cel mult o dată în decursul anului calendaristic, cu cooptarea, după caz, a reprezentanților instituțiilor cu funcții de reglementare și de control, conform competenței.

Controalele inopinate se efectuează numai în temeiul unei sesizări scrise din partea instituțiilor cu funcții de reglementare și de control privind încălcarea de către titularul de licență a condițiilor de licențiere sau în scopul de a verifica îndeplinirea prescripțiilor privind lichidarea încălcărilor ce țin de condițiile de licențiere.

Taxele pentru acordarea licențelor

În cazul licențelor standard taxa este de 2500 MDL (215,70\$).

Termenele de valabilitate a licențelor

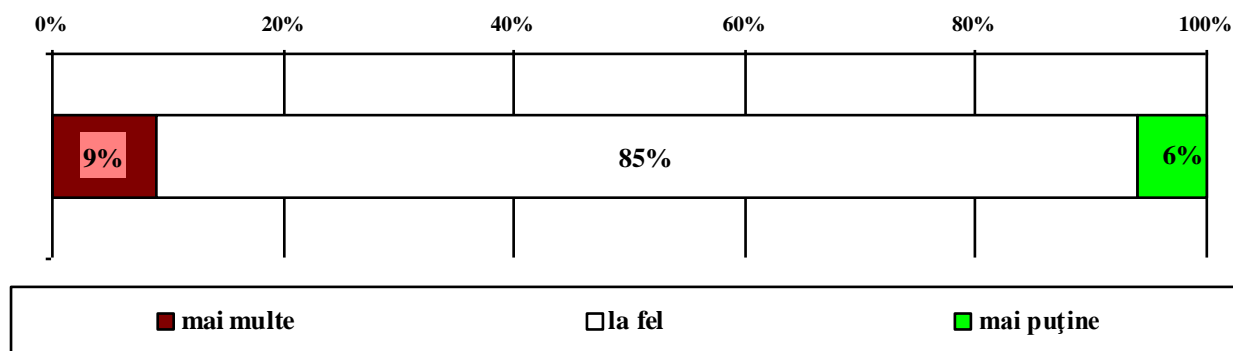
În majoritatea cazurilor (29 din 44 tipuri) licențele sunt eliberate pe o perioadă de 5 ani. În alte cazuri sunt eliberate pentru 1 an (3 activități) și pentru 3 ani (o activitate). Pentru genurile de activitate la care eliberarea licenței nu ține de competența Camerei de Licențiere, termenul de valabilitate a licenței se stabilește prin legile care reglementează activitatea licențiată respectivă.

4.2 Numărul licențelor

La fel ca și în anul precedent, circa 61% din numărul întreprinderilor chestionate dețineau licențe la momentul chestionării. În 14% din cazurile respective întreprinderile dețineau câteva licențe. Numărul mediu de licențe e de 1,3 per întreprindere, practic la nivelul anului precedent. Peste 98% dintre deținători au menționat că licența le-a fost acordată de către Camera Licențierii de Stat.

Majoritatea covârșitoare a deținătorilor de licențe consideră că numărul lor pe întreprindere nu s-a modificat față de anul trecut.

Figura 7. Schimbări în numărul de licențe

Ponderea întreprinderilor ce dețin licențe cu durata de un an s-a diminuat considerabil față de anii precedenți: 11% în 2011, față de 25% în 2010 și 40% în 2009. Marea majoritate dețin licențe pe 3 sau 5 ani. Durata medie de valabilitate a licenței a crescut de la 3,4 la 4,2 ani.

4.3 Costul obținerii licențelor

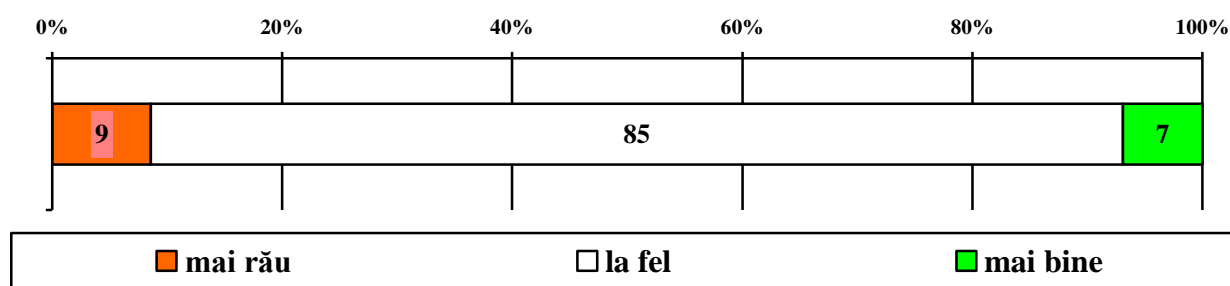
Durata medie de obținere a unei licențe este de circa 17,7 zile, mai puțin decât în anul precedent. Costul obținerii unei licențe este de \$240, din care \$200 revin taxei pentru eliberarea licenței. Ponderea celor ce achită mită a scăzut de la 14% la 7%.

Tabelul 15. Costurile medii pentru obținerea unei licențe

Perioada de chestionare	Au efectuat plăți, %				Plăți, \$			
	2008	2009	2010	2011	2008	2009	2010	2011
Categoria de plată								
Plăți oficiale / taxa pentru licență	97%	100%	99%	99%	252	160	229	203
Expertiză și evaluare	25%	21%	24%	33%	72	36	32	69
Plăți pentru servicii de notariat	17%	6%	34%	39%	30	38	23	18
Plăți juriștilor și intermediarilor	12%	7%	6%	6%	73	45	90	28
Plăți neoficiale	10%	15%	14%	7%	-	85	91	25
Cheltuieli de transport	42%	31%	74%	65%	31	21	12	13

4.4 Percepția privind procedurile

Agenții economici intervievați au fost rugați să evalueze schimbările ce s-au produs în activitățile de licențiere pe parcursul ultimului an (Figura 8).

Figura 8. Perceperea schimbărilor în activitățile de licențiere

Majoritatea respondenților sunt de părere că situația a rămas neschimbată față de anul precedent.

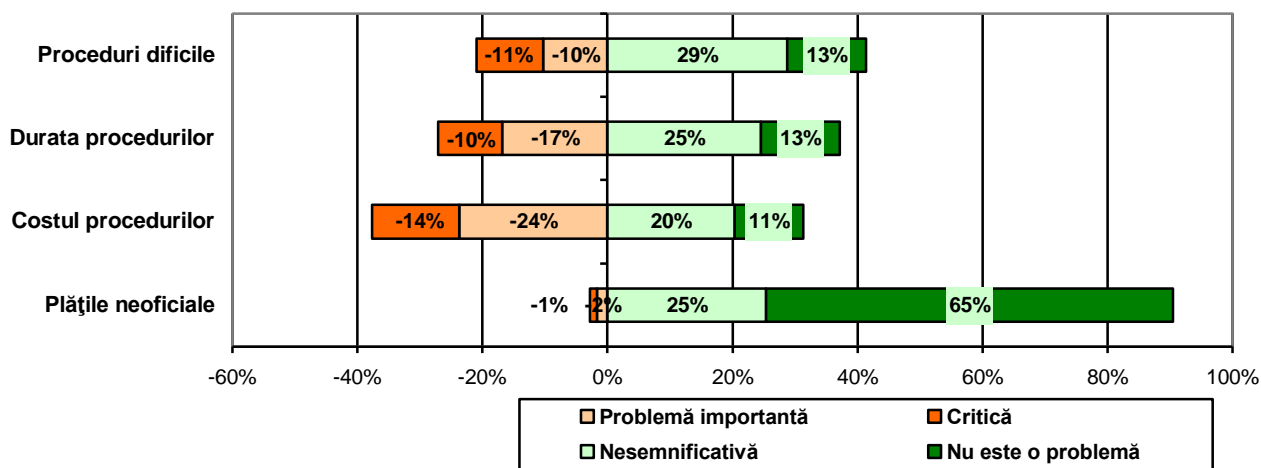
Respondenții care au avut activități de licențiere au fost rugați să evalueze problemele prin acordarea unui punctaj de la 1 la 5, unde 1 – probleme nu există și 5 – există probleme majore. Rezultatele evaluării sunt prezentate în Tabelul 16 și Figura 9.

Tabelul 16. Probleme privind activitățile de licențiere

Problemele posibile prezentate	Importanța
Proceduri de reglementare complicate	2,8
Durata lungă a procedurii	2,9
Costul înalt de obținere a licențelor	3,1
Necesitatea efectuării plăților neoficiale	1,5

O bună parte din respondenți (38%) sunt afectați de costul ridicat al procedurilor. Relativ puțini consideră procedurile ca fiind dificile. E de menționat că numărul celor ce sunt deranjați de necesitatea efectuării plăților neoficiale e considerabil mai mic decât numărul celor ce le-au achitat.

Figura 9. Problemele privind licențierea

4.5 Sinteza analizei

Cei mai importanți indicatori – ponderea celor ce dețin licențe, numărul mediu de licențe deținute, durata și costul de obținere a acestora, ponderea celor ce au achitat mită – au atins practic valorile minime înregistrate pe parcursul anilor 2005-2011 (Tabelul 17).

Tabelul 17. Evoluția costului activităților de licențiere

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Ponderea întreprinderilor supuse licențierii	68%	58%	56%	68%	71%	61%	61%
Numărul mediu de licențe	1,9	1,9	1,8	1,6	1,3	1,3	1,3
Durata de obținere a unei licențe, zile	25	20	20	18	20	22	18
Costul mediu, \$	303	273	286	301	193	270	240
Ponderea plăților neoficiale, %	8%	9%	8%	10%	15%	14%	7%

5.OBTINEREA AUTORIZAȚIILOR

5.1 Cadrul general de reglementare

Noțiunea de autorizație include: autorizațiile, permisele, certificatele, avizele, aprobările, coordonările, brevetele, atestatele de calificare emise de autoritățile administrației publice sau de instituțiile abilitate prin lege cu funcții de reglementare și de control.

În capitolul dat sunt examinate autorizațiile de funcționare, ce nu sunt incluse în alte capitole. Autorizația de funcționare este definită drept un act administrativ individual ce atestă dreptul titularului de a practica o activitate de comerț, cu indicarea amplasării unității comerciale sau a locului deschis pentru vânzare. Noțiunea de autorizație de funcționare nu se suprapune noțiunii de licență pentru activitățile care, conform legislației în vigoare, se licențiază.

În conformitate cu prevederile Legii nr. 231 din 23.09.2010 „Privind comerțul interior”, desfășurarea activității de comerț se autorizează de către autoritatea administrației publice locale de nivelul al doilea în a cărei rază teritorială urmează să-și desfășoare activitatea comerciantul respectiv.

Pentru obținerea autorizației e necesară prezentarea de către solicitant a unei cereri însoțite de următoarele documente depuse în original:

- documentul ce confirmă înregistrarea de stat a comerciantului conform prevederilor legislației în vigoare;
- documentele ce atestă pregătirea profesională a persoanelor fizice (întreprinzătorilor individuali) obținută ca urmare a instruirii în cadrul unor instituții de profil comercial (economic), autorizate în condițiile legii, sau certificarea competențelor dobândite ca urmare a experienței de muncă în cadrul aceluiași instituții;
- documentul ce confirmă dreptul de proprietate sau de locațiune asupra unității comerciale;
- schema de amplasare a unității comerciale (pentru gherete, tarabe și alte unități mobile);
- acordul administratorilor zonei de vânzare, obținut conform prevederilor legale în vigoare, pentru desfășurarea comerțului în aeroporturi, gări, stații și alte zone publice;
- contractul de locațiune sau titlul de autentificare a deținătorului de teren;
- orarul de funcționare a unității comerciale;
- declarația pe propria răspundere privind respectarea cerințelor de autorizare;
- în cazul autorizării funcționării unităților de alimentație publică, se solicită suplimentar autorizația sanitară, iar în cazul organizării târgurilor de animale și a piețelor agricole ce dispun de hale pentru comercializarea produselor de origine animalieră în stare proaspătă – autorizația sanitar-veterinară.

Autoritatea administrației publice locale examinează, în termen de 20 de zile calendaristice, cererea și celelalte documente specificate având obligația de a verifica împreună cu autoritățile publice

abilitate conformitatea acestora cu prevederile legale în vigoare potrivit principiului „ghișeului unic”.

Deținerea autorizației este obligatorie și în cazul desfășurării unei forme de comerț care nu necesită existența unității comerciale.

Conform Legii nr. 235 din 20.07.2006 „Privind principiile de bază de reglementarea activității de întreprinzător”, autorizația se consideră acordată sau, după caz, reînnoită dacă autoritatea administrației publice și/sau altă instituție abilitată prin lege cu funcții de reglementare și de control nu răspunde solicitantului în termenul prevăzut de lege pentru emiterea sau reînnoirea ei.

După expirarea termenului stabilit de lege pentru emiterea autorizației și în lipsa unei comunicări scrise din partea autorității administrației publice și/sau altei instituții abilitate prin lege cu funcții de reglementare și de control, solicitantul poate desfășura activitatea pentru care a solicitat licență/autorizare. Procedura aprobării tacite se aplică tuturor autorizațiilor emise de autoritatea administrației publice și/sau altă instituție abilitată prin lege cu funcții de reglementare și de control, cu excepția celor emise în domeniul care vizează activitățile nucleare și radiologice, regimul armelor de foc, munițiilor și explozibililor, regimul substanțelor narcotice și al altor substanțe psihotrope.

Legea nr. 231 din 23.09.2010 prevede eliberarea autorizației de funcționare:

- a) pentru unitățile comerciale ce vând mărfuri nealimentare sau prestează servicii comerciale, exceptând alimentația publică, care dețin titlu de proprietate – pe un termen nelimitat (pe durata funcționării);
- b) pentru unitățile comerciale ce vând mărfuri alimentare, inclusiv cu sortiment mixt, și pentru unitățile de alimentație publică ce dețin titlu de proprietate – pe un termen de 5 ani;
- c) pentru unitățile comerciale amplasate în localuri închiriate – pe termenul stabilit în contractul de locațiune, dar care nu va depăși termenul stipulat la punctul b). Încetarea contractului de locațiune înainte de termen are drept consecință încetarea autorizației de funcționare;
- d) pentru unitățile comerciale mobile – pe termen de 1 an.

În mun. Chișinău autorizațiile se eliberează conform Regulamentului privind eliberarea autorizațiilor de funcționare a unităților comerciale și de prestare a serviciilor sociale pe teritoriul municipiului Chișinău aprobat prin decizia Consiliului municipal Chișinău nr 13/4 din 27 decembrie 2007.

Conform Regulamentului privind eliberarea autorizațiilor de funcționare a unităților comerciale și de prestare a serviciilor sociale pe teritoriul municipiului Chișinău, toate cererile pentru obținerea autorizației de funcționare urmează a fi avizate de pretura de sector și Direcția generală arhitectură, urbanism și relații funciare înainte de a fi prezentate la Centrul de informare și documentare a populației. Pentru centrele comerciale, stațiile de alimentare cu combustibil, unitățile comerciale în care se comercializează mărfuri ușor inflamabile, cluburi de dans, discoteci, disco-baruri, saune, cererea urmează a fi avizată de organul supravegherii de stat a măsurilor contra incendiilor.

5.2 Costurile pentru obținerea autorizațiilor

Peste 80% din întreprinderile din Republica Moldova sunt nevoite să obțină autorizații pentru activitatea lor curentă. Majoritatea dintre ele (66%) sunt emise de către autoritățile publice locale. Pentru a obține o autorizație sunt necesare 13,4 zile.

Costul de obținere a autorizației este de circa 198\$. În tabelul de mai jos e reprezentată distribuția costurilor pentru obținerea unei autorizații după tipul de plăți.

Tabelul 18. Costurile medii suportate de agenții economici intervievați pentru a obține o autorizație

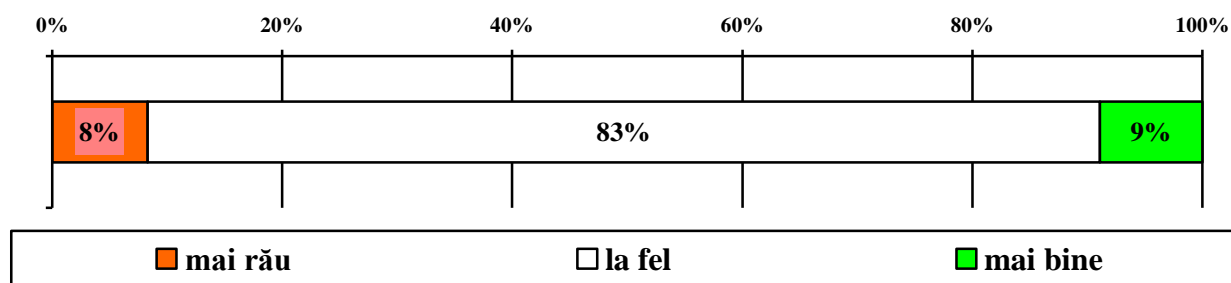
Perioada de chestionare	Au efectuat plăți, %				Plăți, \$			
	2008	2009	2010	2011	2008	2009	2010	2011
Categoria de plată								
Plăți oficiale	98%	99%	100%	98%	183	169	261	151
Expertiză și evaluare	20%	25%	31%	45%	47	57	24	81
Plăți pentru servicii de notariat	7%	4%	21%	33%	27	-	21	11
Plăți juriștilor și intermediarilor	5%	4%	3%	4%	-	-	26	27
Plăți neoficiale	14%	20%	8%	10%	54	72	32	23
Cheltuieli de transport	29%	32%	70%	67%	23	19	11	9

Cea mai mare pondere în total cheltuieli pentru obținerea autorizațiilor o au plățile oficiale.

5.3 Perceperea procedurii de obținere a autorizației

Agenții economici intervievați au fost rugați să evalueze schimbările ce s-au produs în procesul de obținere a autorizațiilor pe parcursul ultimului an. Răspunsurile sunt prezentate în Figura 10.

Figura 10. Percepția agenților economici a schimbărilor în procesul de obținere a autorizațiilor

Majoritatea respondenților nu au sesizat schimbări esențiale în condițiile de obținere a autorizațiilor.

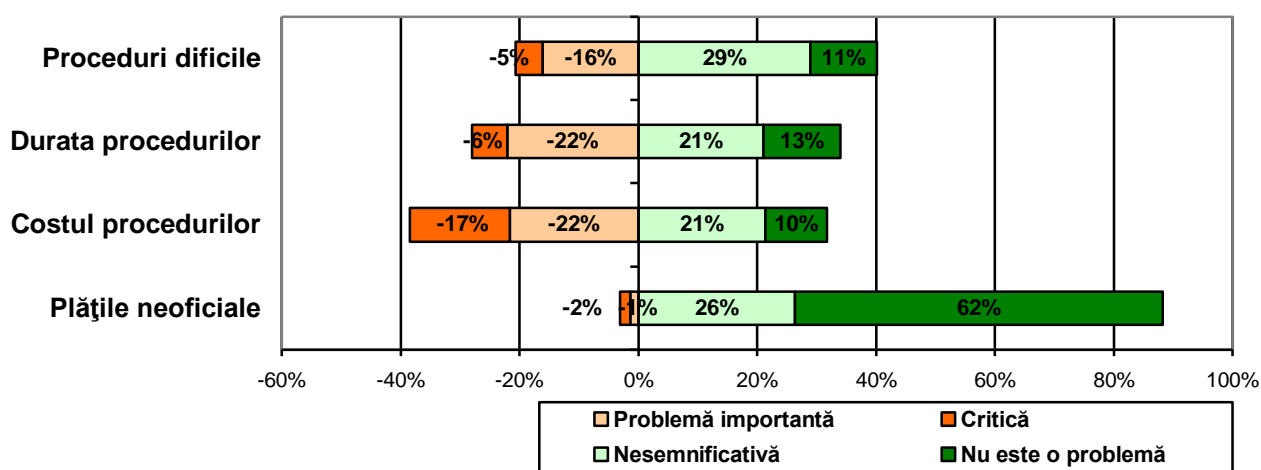
Respondenții care au obținut autorizații au fost rugați să evalueze problemele generate de aceste proceduri prin acordarea unui punctaj de la 1 la 5, unde 1 – probleme nu există și 5 – există probleme majore. Rezultatele evaluării sunt prezentate în Tabelul 19 și Figura 11.

Tabelul 19. Probleme generate de procesul de obținere a autorizațiilor

Problemele	Ponderea
Proceduri de reglementare complicate	2,74
Durata lungă a procedurii	2,87
Costul înalt de obținere a licențelor	3,13
Plăți neoficiale exagerate	1,55

Este relativ mic numărul respondenților ce menționează că activitățile de obținere a autorizațiilor necesită foarte mult timp și sunt anevoioase (Figura 11). În schimb 39% din respondenți consideră ca fiind exagerat costul de obținere a autorizației.

Figura 11. Probleme generate de procesul de obținere a autorizațiilor

5.4 Sinteza analizei

Pe parcursul ultimului an au scăzut și costurile, și durata de obținere a unei autorizații. Totuși, schimbări importante în domeniul dat nu au fost menționate de către respondenți.

Tabelul 20. Costul de obținere a autorizațiilor

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Ponderea întreprinderilor ce necesită autorizații	63%	62%	56%	76%	78%	78%	80%
Durata de obținere a unei autorizații, zile	18	20	14	16	16	17	13
Costul mediu, \$	174	169	147	212	210	283	198

6.ECHIPAMENT

6.1 Certificate de conformitate

Mai mult de jumătate din respondenți (57%) au procurat echipament în ultimii trei ani. La momentul chestionării circa 55% dintre ei dețineau certificate de conformitate a echipamentului cu standardele Republicii Moldova.

În 22% din cazuri întreprinderile au obținut certificatele de sine-stătător, în restul cazurilor certificatele respective au venit împreună cu echipamentul achiziționat.

Obținerea certificatului de conformitate cu standardele Republicii Moldova durează relativ puțin – 12,4 zile. Costul de obținere a certificatului e de circa 34,8\$.

6.2 Sumarul analizei

Pe parcursul ultimilor ani nu s-au observat schimbări esențiale în procedura de obținere a certificatelor de conformitate a echipamentelor procurate (a se vedea Tabelul 21).

Tabelul 21. Compararea duratei și costurilor pentru obținerea autorizațiilor pentru echipament

Perioada chestionării	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Tipurile de plăți							
Timpul pentru obținerea certificatului de conformitate cu standardele Moldovei, zile	13	13	13	12	12	13	12
Costurile medii, \$	71	70	73	56	-	-	35

Reglementarea procurării și punerii în funcțiune a echipamentelor nu este o practică pe larg răspândită și nu e percepută ca o problemă importantă.

7. ACTIVITĂȚILE DE IMPORT-EXPORT

7.1 Cadrul de reglementare

Prevederile generale referitoare la procedurile vamale sunt incluse în Codul Vamal al Republicii Moldova aprobat prin Legea nr. 1149-XIV din 20.07.2000, republicat la 1.1.2007.

Orice activitate de import sau export poate fi practică doar după înregistrarea, în modul corespunzător, la Serviciul Vamal al Republicii Moldova.

Prin Legea nr. 280/2007 au fost modificate prevederile Codului Vamal referitoare la condițiile de licențiere a brokerilor vamali. Astfel, pentru a primi licența pentru activitatea de broker vamal, persoana juridică trebuie să dispună, pentru asigurarea responsabilității pentru plățile vamale calculate, de opt milioane lei sub formă de depozit depus pe contul organului vamal sau sub formă de garanție bancară eliberată pe numele organului vamal. Prin impunerea acestei condiții față de brokerii vamali, indirect se influențează asupra costurilor/plăților achitate de către agenții economici în vamă, deoarece deservirea garanțiilor bancare impune brokerii să mărească retribuiția pentru serviciile prestate. Legea nr. 114 din 17 iunie 2010 stipulează în mod expres responsabilitatea brokerului referitor la încălcarea legislației vamale în vigoare.

Repatrierea mijloacelor bănești de asemenea reprezintă un domeniu reglementat în cazul operațiunilor de import-export. Chiar dacă nu vizează nemijlocit procedurile vamale, e o cerință impusă de către BNM, care afectează activitatea de import-export.

În sensul Legii Republicii Moldova nr. 1466-XIII din 29 ianuarie 1998 “Cu privire la reglementarea repatrierii de mijloace bănești, mărfuri și servicii provenite din tranzacțiile economice externe” noțiunea de repatriere a mijloacelor bănești reprezintă încasarea de la nerezidenți, în termenul stabilit, a mijloacelor bănești aferente exportului de mărfuri, prestării de servicii în străinătate, precum și altor operațiuni și tranzacții externe în conturi deschise la băncile autorizate în Republica Moldova.

Întreprinderile, în structura vânzărilor cărora prevalează exportul, se confruntă cu o altă procedură – recuperarea taxei pe valoarea adăugată.

Restituirea taxei pe valoarea adăugată este reglementată prin Hotărârea Guvernului nr. 1024 din 01.11.2010. În termen de 3 zile lucrătoare de la data primirii cererii privind restituirea TVA, organul fiscal este obligat să adopte decizia privind metoda de realizare a restituirii, bazându-se pe criteriile de risc, stipulate în Hotărârea respectivă.

În cazul în care subiectul impozabil a depus cererea, organul fiscal de stat inițiază controlul tematic, cu excepția cazurilor când primul satisface simultan următoarele condiții:

- 1) subiectul impozabil desfășoară activitatea cel puțin 2 ani;
- 2) subiectul impozabil a beneficiat de restituirea TVA cel puțin de două ori și de la data ultimei restituirii TVA a trecut cel mult un an calendaristic;
- 3) în cadrul ultimului control tematic privind restituirea TVA suma impozitului spre restituire, confirmată de către organul fiscal, corespunde sumei declarate de către plătitor;
- 4) în cadrul ultimului control fiscal sumele impozitelor, taxelor, contribuțiilor de asigurări

sociale de stat obligatorii și primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală calculate de organul fiscal nu depășeau 1% din valoarea totală a livrărilor efectuate în perioadele fiscale controlate.

Restituirea TVA se efectuează în termen de 45 zile, dintre care: 37 zile sunt destinate pentru efectuarea controlului și luarea deciziei, iar 8 zile – pentru efectuarea restituirii efective.

7.2 Tranzacții de import

Circa 30% din respondenți au efectuat operațiuni de import pe parcursul ultimilor trei ani, cu o medie de 8 tranzacții pe an. Față de anul precedent a crescut ușor ponderea importatorilor, diminuându-se, însă, numărul de tranzacții anuale.

7.2.1 Costurile de certificare a bunurilor importate

Circa 30% din întreprinderile ce au efectuat operații de import s-au confruntat cu necesitatea obținerii pentru bunurile importate a certificatelor de conformitate cu standardele Republicii Moldova. În 87% din cazuri, cei ce au fost obligați să obțină certificate de conformitate cu standardele Republicii Moldova, dețineau deja certificate de conformitate cu cerințele din țara de origine.

Certificarea bunurilor importate a durat 9,6 zile. Cheltuielile de obținere a certificatelor au fost de 79,6\$.

După cum relevă studiul, reglementarea ce stipulează blocarea produselor în vamă în cazul lipsei certificatului de conformitate a avut un impact negativ asupra mediului de afaceri. Circa 43% au menționat cazuri în care produsele le-au fost blocate în vamă pentru o perioadă medie de 3 zile din cauza că nu dețineau certificatele de conformitate. Aproape 30% dintre respondenți aveau nevoie urgent de produsele importate și au convenit cu lucrătorii vamali să prezinte mai târziu certificatul respectiv. Doar 19% dintre importatori dețineau certificatul de conformitate la momentul intrării produselor pe teritoriul țării.

Tabelul 22. Blocarea în vamă a produselor din cauza lipsei certificatului de conformitate

	Pondere respondenți
Au fost blocate produsele în vamă pentru că lipseau certificatele de conformitate	42,6%
Au convenit cu lucrătorii vamali să-l prezinte mai târziu	29,6%
Îl aveau la momentul intrării mărfurilor	18,5%
Nu știu	9,3%

Circa 24% din importatori au fost nevoiți să obțină autorizații sanitare pentru bunurile importate. După importul bunurilor, companiile respective au avut nevoie de 4,6 zile pentru a primi certificatele sanitare.

7.2.2 Costurile vamale

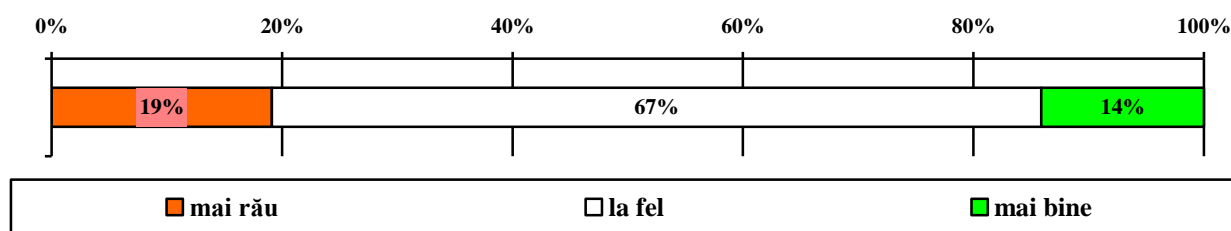
Durata procedurilor vamale a fost de 1,9 zile pe parcursul ultimilor trei ani, mai puțin decât în perioada precedentă. Cheltuielile suportate în cadrul procedurilor vamale practic nu s-au modificat în ultimii patru ani, reprezentând 144\$. Partea majoră a costurilor o reprezintă taxele oficiale.

Tabelul 23. Costurile și timpul aferent unei proceduri vamale de import

Perioada chestionării	Au efectuat plăți, %				Suma medie, \$			
	2008	2009	2010	2011	2008	2009	2010	2011
Tipurile de plăți								
Zile	100	100	100	100	2,3	2,7	2,0	1,9
Plăți oficiale \$	70	84	79	97	165	168	213	140
Penalități (inclusiv confiscări), \$	13	7	17	12	46	-	-	-
Alte plăți (inclusiv neoficiale), \$	29	8	29	17	61	-	28	21
Total costuri, \$	100	100	100	100	145	143	169	144

7.2.3 Perceperea procedurilor de import

Analiza percepției denotă o tendință de îmbunătățire a mediului de afaceri privind importurile (a se vedea Figura 12). Ponderea celor ce afirmă că procedurile de import au devenit mai simple aproape că a egalat-o pe cea a respondenților ce menționează înrăutățiri în domeniu.

Figura 12. Percepția schimbărilor în procedurile de import

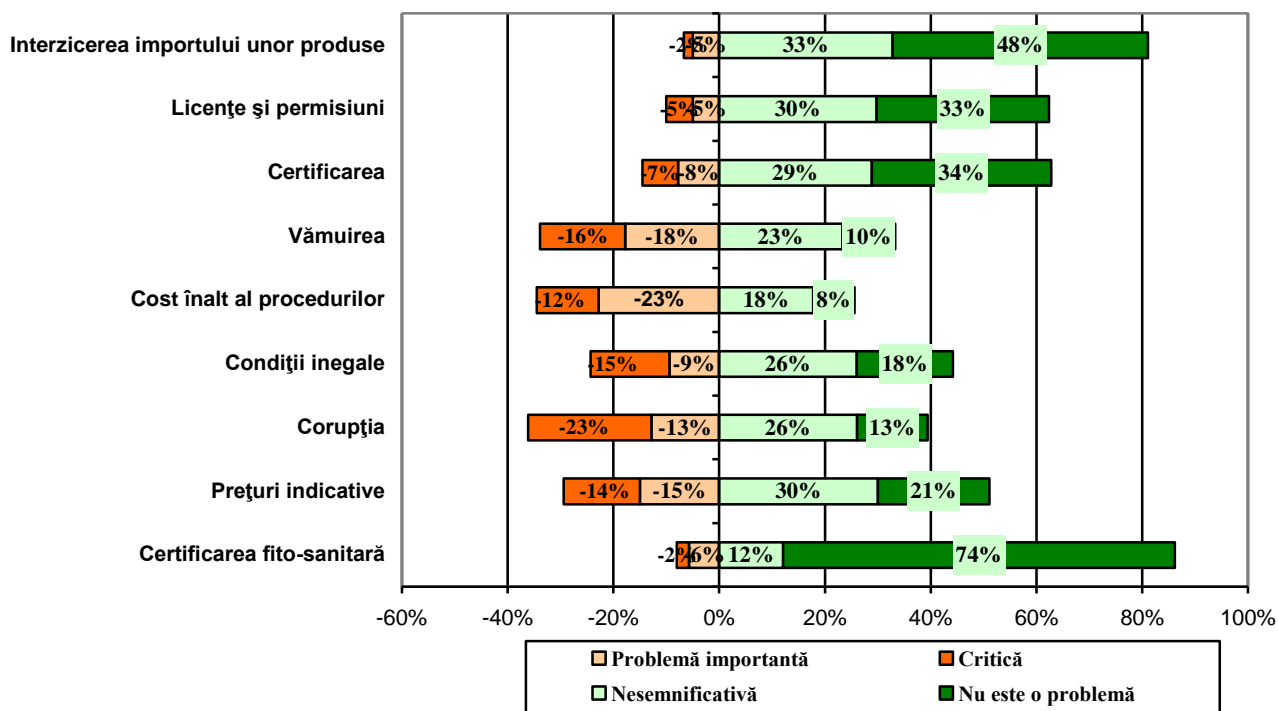
Corupția, costurile înalte și procedurile dificile sunt principalele motive ce deranjează importatorii.

Tabelul 24. Cele mai dificile probleme la import

Elementele	Perioada chestionării						
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Interzicerile pentru importul anumitor tipuri de produse	1,7	1,4	1,6	2,3	2,2	2,1	1,8
Problemele referitor la primirea permisiunilor și licențelor	2,0	1,6	1,7	2,5	2,5	2,4	2,2
Problemele de certificare	2,0	1,9	1,8	2,5	2,5	2,5	2,2
Procedurile vamale	2,7	2,2	2,1	2,8	2,8	2,8	3,1
Tarife înalte pentru procedurile vamale	2,7	2,4	2,7	3,0	2,2	2,9	3,1
Condiții inegale pentru importatori	2,3	2,1	2,1	2,6	2,9	2,5	2,8
Corupția în vamă	2,7	2,4	2,4	2,8	2,5	2,4	3,1
Prețuri indicative la produse	2,1	1,8	2,1	2,3	2,3	2,3	2,7
Certificarea fitosanitară	2,1	1,6	1,8	2,0	2,0	1,8	1,5

Notă: problemele au fost evaluate în baza unei scări de la 1 la 5, unde 1 – nu sunt probleme și 5 – probleme serioase.

Figura 13. Perceperea dificultăților aferente tranzacțiilor de import

7.3 Tranzacții de export

Doar 6,7% dintre respondenți au efectuat operațiuni de export în ultimii trei ani.

7.3.1 Costurile procedurilor vamale

Vămuirea la export durează circa 1,6 zile, fără schimbări față de nivelul anilor precedenți. Pentru a parcurge întreaga procedură vamală la export, întreprinderile au cheltuit 85\$. Suma include plățile oficiale, amenzile, plăți neoficiale și confiscările.

Tabelul 25. Costurile și timpul aferent unei proceduri vamale de export

Indicatori	Perioada chestionării				Suma medie, \$			
	Au efectuat plăți, %							
	2008	2009	2010	2011	2008	2009	2010	2011
Zile					1,7	1,7	1,8	1,6
Plăți oficiale (cu excepția taxelor vamale), \$	74	92	87	78	60	145	148	109
Penalități (inclusiv confiscări), \$	-	12	27	8	-	-	-	-
Alte plăți (neoficiale), \$	35	18	33	13	-	-	17	-
Media costurilor totale, \$	-	-	-	-	48	137	134	85

7.3.2 Restituirea TVA

Circa 48% dintre exportatorii intervievați au solicitat oficial restituirea TVA. Circa 26% utilizează suma TVA ce urmează a fi restituită pentru a achita alte taxe, procedură care este mai simplă decât restituirea ei. Alte 69% recurg doar uneori la procedura dată.

Tabelul 26. Utilizarea sumei TVA pentru a achita alte impozite

Indicatori	Ponderea respondenților, %
Au primit suma solicitată	5
Uneori utilizează TVA pentru a achita alte taxe	69
De obicei utilizează TVA pentru a achita alte taxe	26

În mediu, taxa pe valoarea adăugată a fost restituită întreprinderilor în decursul a 31 zile.

Majoritatea întreprinderilor ce n-au solicitat restituirea TVA au considerat că suma era prea mică pentru a iniția procedura de restituire. Circa 33% nu au solicitat restituirea TVA din motivul că nu aveau încredere că le va fi restituită.

Tabelul 27. Motivele pentru care întreprinderile n-au solicitat restituirea TVA

Motivul	Ponderea, %
Suma TVA a fost prea mică pentru a iniția procesul	54
Solicitarea ar putea atrage atenția inspectorilor	13
Este foarte mică șansa de a recupera TVA	33

7.3.3 Evaluarea procedurilor de export

Certificarea produselor și costul procedurilor vamale sunt cele mai mari probleme pentru exportatori (problemele au fost evaluate prin utilizarea unei scări de la 1 la 5, unde 1 – nu sunt probleme și 5 - probleme serioase).

Tabelul 28. Cele mai importante probleme referitoare la export

Indicatori	Perioada chestionării				
	2007	2008	2009	2010	2011
Interziceri pentru exportul anumitor tipuri de produse	1,8	2,3	2,4	1,5	2,0
Probleme referitor la primirea permisiunilor și a licențelor	1,5	2,4	2,5	2,0	2,3
Probleme de certificare conform legislației R. Moldova	1,7	2,6	2,6	2,5	2,5
Probleme referitor la procedurile vamale	1,6	2,6	2,9	2,6	2,2
Problema costului înalt al procedurilor vamale	1,8	2,7	2,8	2,6	2,5
Problema traficului de influență în cadrul procedurilor vamale	1,6	2,3	2,4	2,3	2,0
Corupția în vamă	2,0	2,3	2,5	2,3	2,7
Necesitatea vânzării produselor doar prin intermediul Bursei de mărfuri	1,7	1,8	2,3	1,6	1,8
Probleme cu restituirea TVA	2,1	2,4	2,7	3,0	2,0
Probleme cu repatrierea banilor în timpul stabilit de BNM	1,6	2,2	2,4	3,2	2,0

7.4 Sinteza analizei

Majoritatea costurilor procedurilor vamale au scăzut în ultimul an (vezi Tabelul 29). La fel a scăzut și durata de trecere a procedurilor respective.

Tabelul 29. Evoluția procedurilor și reglementărilor pentru procedurile de import-export

Indicatori	Perioada chestionării						
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Durata procedurilor vamale la import, zile la o tranzacție	3.0	1,8	1,9	2,3	2,7	2,0	1,9
Costurile procedurilor vamale la import, \$ pentru o tranzacție	114	220	214	145	143	169	144
Durata procedurilor vamale la export, zile la o tranzacție	2.2	1,7	1,6	1,7	1,7	1,8	1,6
Costurile procedurilor vamale la export, \$ pentru o tranzacție	82	77	79	48	137	134	85

8. CERTIFICAREA BUNURILOR ȘI A SERVICIILOR

8.1 Cadrul de reglementare

Certificarea bunurilor și a serviciilor este reglementată de către următoarele legi:

- Legea nr. 590-XIII din 22 septembrie 1995 “Cu privire la standardizare”;
- Legea nr. 420-XVI din 22 decembrie 2006 ”Privind activitatea de reglementare tehnică”;
- Legea nr 78-XV din 18 martie 2004 „Privind produsele alimentare”.

Activitatea de standardizare este efectuată de către organismul național de standardizare – Institutul Național de Standardizare și Metrologie, prin intermediul comitetelor tehnice de standardizare.

Aplicarea standardelor naționale este voluntară. Ea poate deveni obligatorie în cazul în care considerentele de ordin public și de protecție a intereselor consumatorilor fac necesară o astfel de măsură. De asemenea, aplicarea standardelor devine obligatorie pentru agenții economici în cazul în care:

- a) contractele încheiate de agentul economic conțin referințe directe la aceste standarde;
- b) agentul economic a declarat oficial, sub orice formă, că produsele corespund cerințelor acestor standarde.

8.2 Costurile de certificare

Din totalul întreprinderilor chestionate, circa 19% au certificat bunuri. Ponderea întreprinderilor ce certifică produse s-a redus substanțial pe parcursul ultimilor ani.

Întreprinderile au două opțiuni în procesul de certificare: 1) să certifice loturi individuale de bunuri sau 2) să certifice produse fabricate în serie. În primul caz certificatul se acordă pentru o anumită cantitate de bunuri, în al doilea – pentru o anumită perioadă. Majoritatea întreprinderilor (76%) certifică loturi individuale de bunuri. Celelalte 24% din întreprinderi certifică produse fabricate în serie.

Cei, ce certifică produse fabricate în serie, trec procedurile de certificare de 1,6 ori pe an. Agenții economici, care trebuie să certifice loturi individuale de bunuri, anual trec procedurile de certificare de 2,5 ori.

Certificarea loturilor de bunuri durează circa 11,7 zile. Certificarea bunurilor fabricate în serie durează circa 13,0 zile. Costurile de certificare a bunurilor fabricate în serie constituie aproximativ 158\$, pe când cele de certificare a loturilor individuale de bunuri – doar 83\$.

Tabelul 30. Costurile de certificare

Perioada chestionării	Produse fabricate în serie					Loturi individuale de bunuri				
	2007	2008	2009	2010	2011	2007	2008	2009	2010	2011
Indicatori										
Timpul necesar pentru certificare, zile	13,2	13,1	17,8	13,6	13,0	13,8	7,5	11,2	13,3	11,7
Costuri, \$	133	234	217	192	158	179	149	174	160	83

Conform datelor din Tabelul 31, se observă că plățile oficiale dețin ponderea cea mai mare în totalul

plăților efectuate pe durata procedurii de certificare.

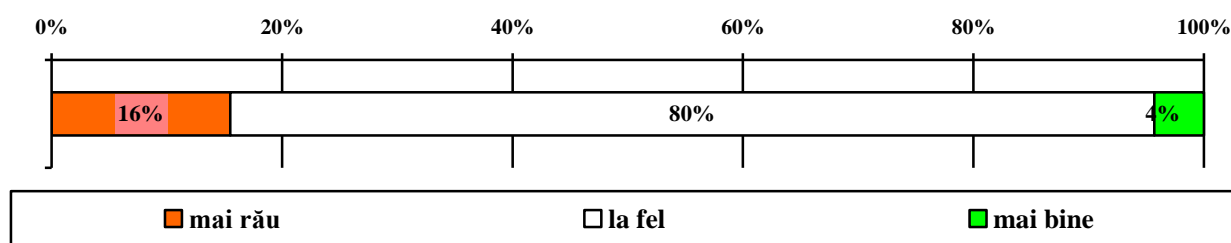
Tabelul 31. Costurile medii de certificare

Indicatori	Produse fabricate în serie		Loturi individuale de bunuri	
	Au efectuat plăți	Suma, \$	Au efectuat plăți	Suma, \$
Plăți oficiale	87%	107	93%	71
Plăți pentru expertiză și evaluare	83%	70	61%	23
Cheltuieli de transport	55%	12	43%	7
Defalcări “benevole”	10%	-	5%	
Plăți neoficiale	10%	-	10%	

8.3 Percepția procedurilor de certificare

La fel ca și în studiul precedent, majoritatea dintre întreprinderile intervievate au menționat că pe parcursul ultimului an procedurile de certificare nu s-au schimbat esențial.

Figura 14. Evoluția schimbărilor în procedurile de certificare

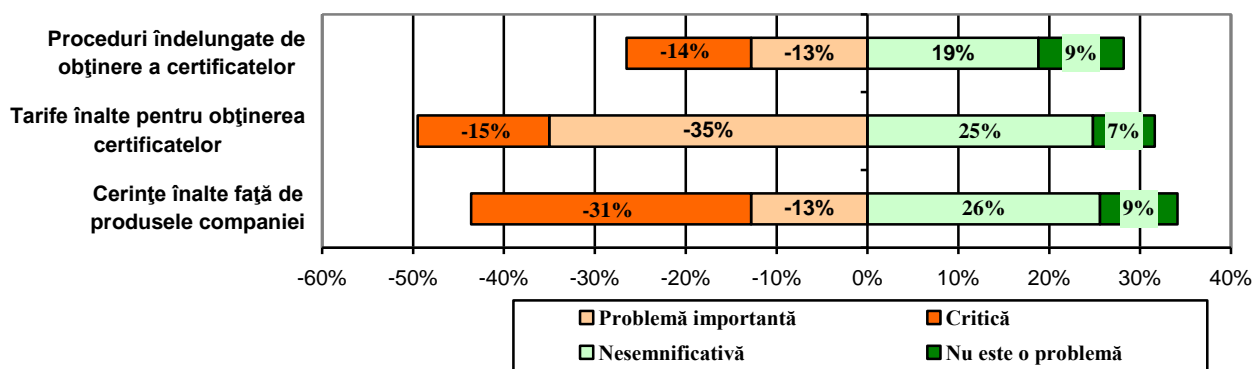

Circa 27% dintre respondenți consideră că procedurile de obținere a certificatelor sunt prea îndelungate, iar 44% dintre ei întâmpină greutăți în satisfacerea cerințelor impuse de standardele în vigoare. Circa jumătate dintre respondenți consideră că tarifele sunt exagerate.

Tabelul 32. Problemele întâlnite în procesul de certificare

Probleme	Ponderea
Proceduri îndelungate de obținere a certificatelor	3,0
Tarife înalte pentru obținerea certificatelor	3,3
Cerințe înalte față de produsele companiei	3,3

Figura 15. Perceperea de către exportatori a dificultăților privind procedurile de certificare

8.4 Sinteza analizei

Circa 19% din agenții economici intervievați au fost obligați să-și certifice produsele. Atât durata, cât și costul de certificare au scăzut pe parcursul ultimului an. Totuși, din cauza variației mari a datelor obținute, nu poate fi stabilită o careva tendință nici pentru durata, nici pentru costul de obținere a certificatelor de conformitate (vezi Tabelul 33).

Tabelul 33. Evoluția procedurilor de certificare a produselor

Indicatori	Perioada chestionării						
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Timpul de obținere a unui certificat pentru produse fabricate în serie, zile	15,6	16,7	13,2	13,1	17,8	13,6	13,0
Costurile pentru a obține un certificat pentru produse fabricate în serie, \$	163	88	133	234	217	192	158
Timpul de obținere a unui certificat pentru loturi individuale de bunuri, zile	10,4	11,3	13,8	7,5	11,2	13,3	11,7
Costurile pentru a obține un certificat pentru loturi individuale de bunuri, \$	111	137	179	149	174	160	83

9. CERTIFICAREA SANITARĂ

9.1 Cadrul de reglementare

Reglementarea sanitaro-epidemiologică de stat este reglementată prin Legea nr.10-XVI din 3 februarie 2009 “ Privind supravegherea de stat a sănătății publice”. Normele sanitare care stabilesc criteriile de securitate și siguranță pentru om ale factorilor mediului înconjurător și ocupațional, ale produselor și serviciilor, cerințele de asigurare a unor condiții favorabile pentru viață și normativele sanitare sânt reglementate prin regulamente sanitare elaborate de Ministerul Sănătății și aprobate de Guvern. Legea respectivă stabilește obligativitatea ajustării regulamentelor respective la cerințele Uniunii Europene.

Serviciul de Supraveghere de Stat a Sănătății Publice (SSSSP) este autoritatea competentă pentru supravegherea de stat a sănătății publice, inclusiv a certificării sanitare, și este subordonată Ministerului Sănătății.

Înainte de a fi plasate pe piață, produsele sunt supuse autorizării sanitare de către SSSSP. Lista produselor supuse autorizării sanitare este aprobată prin regulamente sanitare. De asemenea, activitatea obiectelor cu impact asupra sănătății publice este supusă autorizării sanitare. Legea nu menționează, însă, lista tipurilor respective de obiecte.

Modul de organizare a autorizării sanitare, formele de autorizare sanitară specifice categoriilor de produse și servicii și termenele de eliberare a documentelor respective se stabilesc prin regulamente sanitare.

Produsele și serviciile sânt supuse următoarelor forme de autorizare sanitară:

- a) *Notificare*: reprezintă o procedură de informare a autorității competente pentru supravegherea sănătății publice privind plasarea pe piață a unui produs sau serviciu și despre caracteristicile relevante ale acestuia din punctul de vedere al sănătății publice;
- b) *Avizare sanitară*: la care se supun următoarele activități, proiecte de documente, produse și servicii:
 - b.1) atribuirea terenurilor pentru construcții/reconstrucții;
 - b.2) proiectele de construcții/reconstrucții;
 - b.3) recepția finală a obiectivelor construite/reconstruite;
 - b.4) standardele pentru produse și servicii;
 - b.5) tehnologiile de producere.
- c) *Înregistrare de stat*: la care se supun produsele și serviciile care prezintă un pericol potențial pentru sănătatea și viața omului - substanțele chimice, radioactive, biologice; produsele alimentare noi; medicamentele; sistemele de diagnostic microbiologic, diagnosticele, mediile nutritive, reagenții chimici, etc.;
- d) *Certificare sanitară*: reprezintă o procedură de evaluare a conformității lotului de produse cu legislația sanitară aplicabilă. Certificarea sanitară include investigații de laborator ale lotului de produse.

Autorizarea sanitară a produselor și serviciilor se efectuează în baza solicitărilor depuse de persoane

juridice sau fizice interesate, precum și în baza expertizei sanitare a documentelor, produselor, serviciilor și/sau activităților.

Expertiza sanitară include investigații, examinări, cercetări, experimentări, testări și măsurători ale determinantilor stării de sănătate și se efectuează de către experții din cadrul instituțiilor Serviciului de Supraveghere de Stat a Sănătății Publice și de alți experți abilitați.

În cadrul autorizării sanitare, expertiza sanitară se efectuează contra plată, conform listei și tarifelor serviciilor de sănătate publică aprobate de Guvern, iar avizele sanitare, certificatele de înregistrare, certificatele sanitare și autorizațiile sanitare de funcționare se eliberează gratuit.

Este interzisă plasarea pe piață a produselor și serviciilor supuse autorizării sanitare conform legislației sanitare aplicabile, însă neautorizate sanitar.

9.2 Procedura de certificare

Circa 61% din respondenți au fost nevoiți să obțină certificate sanitare. În mediu, întreprinderile trec procedura de certificare sanitară de 1,6 ori pe an. Durata de obținere a autorizației sanitare este de 7,7 zile. Costurile de obținere a autorizației sanitare constituie aproximativ 67\$.

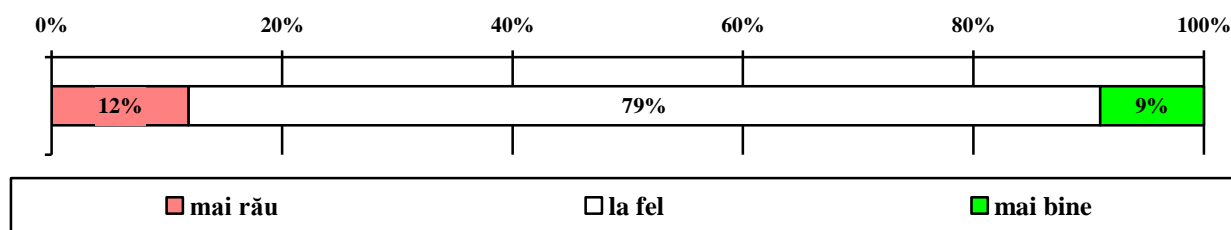
Tabelul 34. Costurile medii suportate de agenții economici intervievați pentru a obține o autorizație sanitară

chestionării Indicatori	Perioada	Au efectuat plăți, %				Suma, \$			
		2008	2009	2010	2011	2008	2009	2010	2011
Plăți oficiale		97	98	99	99	64	85	82	59
Plăți juriștilor și intermediarilor		5	7	13	6	-	-	21	12
Cheltuieli de transport		25	24	51	50	11	12	9	8
“Defalcări benevole”		12	13	15	6	-	-	36	23
Plăți neoficiale		23	18	17	17	20	44	22	16
Total costuri, \$		-	-	-	-	71	104	97	67

9.3 Percepția procedurii de obținere a autorizației sanitare

După cum se observă din Figura 16, majoritatea din întreprinderile interievate au menționat că pe parcursul ultimului an procesul de certificare nu s-a schimbat esențial. Practic, ponderea celor ce au simțit îmbunătățiri în domeniu egalează ponderea celor ce au menționat înrăutățiri.

Figura 16. Schimbări în procesul de obținere a autorizației sanitare

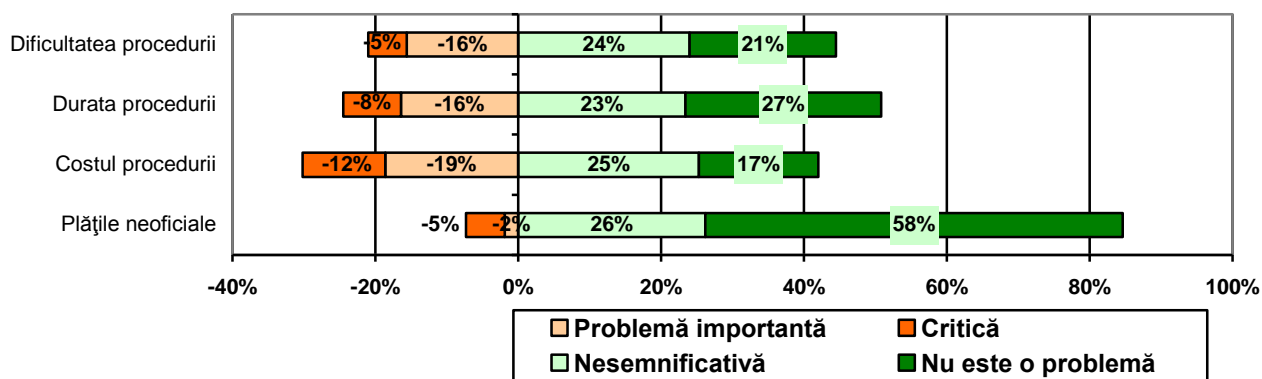

Conform datelor prezentate în Tabelul 35 și Figura 17, complexitatea procesului de obținere a autorizațiilor creează dificultăți pentru 21% din respondenți. Cea mai mare problemă o reprezintă costul mare de obținere a autorizațiilor. Circa 31% din respondenți au menționat acest lucru.

Tabelul 35. Problemele întâlnite în procesul de obținere a autorizațiilor sanitare

Probleme	Ponderea
Proceduri de reglementare complicate	2.6
Durata lungă a procedurii	2.5
Costul înalt de obținere a autorizațiilor sanitare	2.8
Plăți neoficiale exagerate	1.7

Figura 17. Problemele întâlnite în procesul de obținere a autorizațiilor sanitare

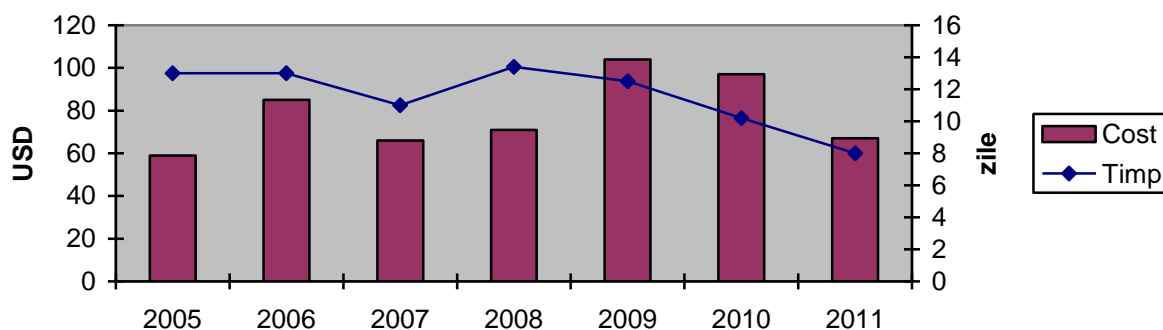
9.4 Sinteza analizei

După cum se observă din Tabelul 38, durata obținerii autorizației sanitare s-a redus pe parcursul ultimului an. Costurile pentru obținerea acestor autorizații de asemenea au scăzut, atingând nivelul de 67\$. În linii generale, se conturează o tendință de diminuare a lor (a se vedea Figura 20).

Tabelul 36. Evoluția procedurilor de obținere a autorizației sanitare

Indicatori	Perioada de chestionare						
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Timpul de obținere a unei autorizații sanitare, zile	13	13	11	13	13	10	8
Costurile pentru a obține o autorizație sanitară, \$	59	85	66	71	104	97	67

Figura 18. Evoluția procedurilor de obținere a autorizației sanitare

10. CONTROALE

10.1 Cadrul de reglementare

La data de 1 aprilie 2003 Guvernul a adoptat Hotărârea nr. 395 „Privind reglementarea controalelor” ce stipulează că ”organele de control vor organiza activitatea de supraveghere și control a întreprinderilor după cum urmează:

- Maximum un control pe parcursul a doi ani calendaristici, pentru a verifica rezultatele activității economico-financiare;
- Maximum un control pe parcursul unui an calendaristic, pentru a verifica respectarea de către întreprinderile producătoare de mărfuri a normelor și condițiilor tehnice, tehnologice, igienice, sanitare, de organizare a muncii și de alt ordin.”

Conform prevederilor Legii nr. 280-XVI din 14.12.2007 în vigoare de la 30.05.2008, prin care a fost modificată Legea 416 din 18.12.1990 cu privire la poliție, au fost excluse punctele 36-42 ale Art. 13 din Legea nr. 416/1990 prin care poliția avea dreptul de a efectua controale la întreprinderi.

10.2 Numărul și durata inspecțiilor

În anul 2010 s-a redus simțitor numărul de întreprinderi verificate. În rezultat, s-a micșorat substanțial și numărul mediu de vizite la o întreprindere – 4,2 ori față de 7,9 ori în 2009. Ambele cifre nu includ controalele efectuate de către Poliția rutieră asupra mijloacelor de transport. Durata cumulată a vizitelor inspectorilor la o companie s-a redus de la 15 zile la 6,5 zile. Numărul mediu și durata inspecțiilor, în funcție de organele de control, sunt prezentate în Tabelul 37.

Tabelul 37. Numărul și durata medie a controalelor

Perioada de chestionare	Ponderea întreprinderilor verificate, %			Frecvența			Numărul de zile la o vizită		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011
Organele de control									
Inspectoratul fiscal	86	81	67	2,4	1,9	1,5	1,9	2,1	2,0
Serviciul de pompieri	70	58	54	1,7	1,4	1,2	1,0	0,9	1,2
Serviciul sanitar epidemiologic	42	33	23	2,3	2,1	1,5	1,0	1,4	1,7
Poliția	52	27	23	1,6	1,9	1,9	1,0	0,5	1,3
Poliția rutieră		28	20		7,7	3,0		0,2	0,7
Organele de monitorizare a prețurilor	10	17	7	1,5	1,8	1,8	1,0	0,8	1,6
Organele de monitorizare a standardelor	24	27	9	1,5	2,1	1,5	1,0	2,1	1,5
Organele de control ecologic	19	16	6	1,7	1,6	1,3	1,0	1,0	1,3
Organele de licențiere	33	38	27	1,4	1,7	1,3	1,0	1,4	1,2
CCCEC	18	31	14	1,3	2,1	1,3	1,1	2,4	1,7
Alte ministere și departamente	18	24	13	1,6	2,6	1,5	1,2	1,0	1,5
Autoritățile locale	21	19	14	3,5	1,9	1,7	1,0	0,7	1,3

Inspecția muncii	44	53	35	1,4	1,8	1,4	1,1	1,3	1,5
------------------	----	----	----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

Din cei ce posedă mijloace de transport, 53% au afirmat că Poliția Rutieră le-au stopat mijloacele de transport, fără un careva motiv legal, doar cu scopul de a verifica legalitatea documentelor sau a încărcăturii.

10.3 Cheltuieli suportate în urma inspecțiilor

În anul 2010 practic nu s-a modificat nici ponderea celor ce au fost amendați, nici ponderea celor ce au achitat plăți neoficiale.

Tabelul 38. Ponderea celor ce au suportat plăți în urma inspecțiilor pe parcursul ultimului an

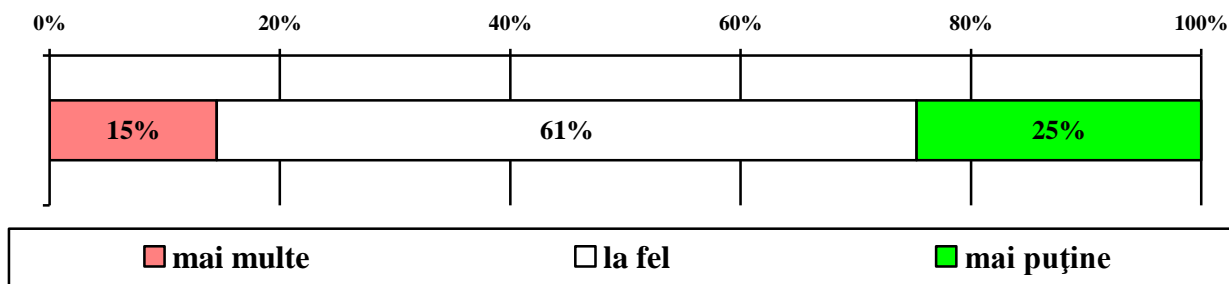
	Amenzi, %		Plăți neoficiale, %	
	2010	2011	2010	2011
Inspectoratul fiscal	21	25	3	2
Serviciul de pompieri	3	3	6	3
Serviciul sanitar epidemiologic	3	1	2	1
Poliția	1	1	1	2
Poliția rutieră	3	6	2	4
Organele de monitorizare a prețurilor	1	1	0	1
Organele de monitorizare a standardelor	1	0	0	0
Organele de control ecologic	1	0	1	0
Organele de licențiere	1	0	0	1
CCCEC	1	1	0	1
Alte ministere și departamente	1	0	0	0
Autoritățile locale	1	0	0	0
Inspecția muncii	2	2	7	1

Cel mai des agenții economici sunt amendați de către Inspectoratul Fiscal. Cel mai des achită mită Poliției Rutiere.

10.4 Percepția numărului de inspecții și a problemelor

Circa 61% dintre întreprinderile intervievate nu au observat schimbări semnificative în numărul de inspecții față de anul precedent. Circa 25% atestă că numărul controalelor s-a diminuat.

Figura 19. Evoluția numărului de inspecții

Circa 34% din manageri consideră că legea este aplicată selectiv, în dependență de atitudinea persoanelor publice (vezi Tabelul 39). Doar 11% din respondenți consideră că întreprinderile sunt tratate la fel în fața legii.

Tabelul 39. Obiectivitatea angajaților publici

	Da	Parțial	Nu	Nu știu
Toate întreprinderile sunt tratate la fel în fața legii	11%	40%	35%	14%
Legea este aplicată selectiv	34%	41%	6%	19%

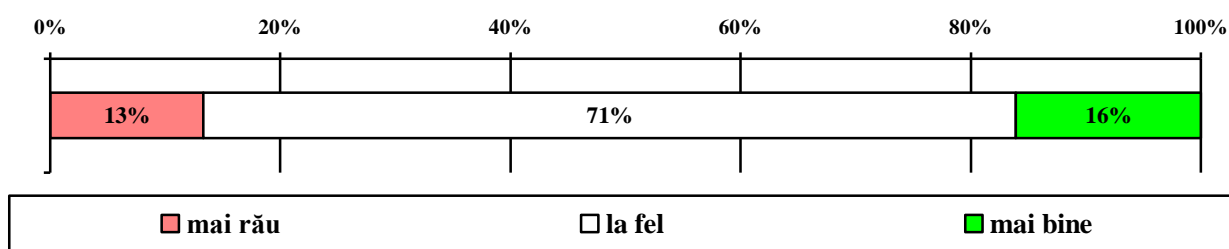
În majoritatea cazurilor, vizitele au fost „programate și legal justificate”. Totuși, a crescut numărul de cazuri când au fost verificați pentru a favoriza unii concurenți.

Tabelul 40. Motivul vizitelor inspectorilor

Motivul	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Au fost inspecții justificate, planificate anterior	3,2	3,3	3,6	3,0	3,4	3,4
Investigarea unor încălcări	1,8	1,9	1,6	2,1	2,2	2,0
Primirea de mită și “contribuții voluntare”	1,8	1,6	1,7	1,7	2,0	1,9
Încercarea de a face presiuni asupra conducerii pentru a lua careva decizii economice	1,4	1,4	1,5	1,4	1,4	1,5
Abuzul de putere pentru o concurență neloială	1,5	1,4	1,6	1,5	1,3	1,7
Motive politice	1,2	1,3	1,4	1,2	1,5	1,4
Alte motive subiective	1,4	1,4	1,6	1,6	1,6	1,5

Majoritatea întreprinderilor consideră că procedurile privind controalele nu s-au modificat pe parcursul ultimului an. A crescut de la 11% la 16% ponderea celor ce consideră că situația s-a îmbunătățit, scăzând de la 17% la 13% ponderea celor ce consideră că s-a înrăutățit (vezi Figura 20).

Figura 20. Evoluția procedurilor privind inspecțiile

10.5 Sinteza analizei

În urma adoptării în 2003 a legii privind reglementarea controalelor efectuate la întreprinderi, frecvența lor a scăzut, atingând nivelul de 4,2 vizite pe an. Timpul alocat de inspectori pentru o companie a scăzut la 6,5 zile, cel mai jos nivel înregistrat în cursul anilor 2002-2010.

Tabelul 41. Evoluția ponderii întreprinderilor verificate

Perioada chestionării	2008	2009	2010	2011
Organele de control				
Inspectoratul fiscal	83	86	81	67
Serviciul de pompieri	65	70	58	54
Serviciul sanitar epidemiologic	54	42	33	23
Poliția	40	52	27	23
Poliția rutieră			28	20
Organele de monitorizare a prețurilor	11	10	17	7
Organele de monitorizare a standardelor	21	24	27	9
Organele de control ecologic	18	19	16	6
Organele de licențiere	20	33	38	27
CCCEC	22	18	31	14
Alte ministere și departamente	10	18	24	13
Autoritățile locale	20	21	19	14
Inspekția muncii	49	44	53	35

Tabelul 42. Evoluția frecvenței inspecțiilor (raportată la întreprinderile verificate)

Perioada chestionării	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Organele de control							
Inspectoratul fiscal	2.1	1.9	2.1	2.0	2.4	1.9	1.5
Serviciul de pompieri	1.8	1.9	1.6	1.4	1.7	1.4	1.2
Serviciul sanitar epidemiologic	3.5	2.7	2.5	2.7	2.3	2.1	1.5
Poliția	5.5	4.0	3.7	5.7	1.6	1.9	1.9
Poliția rutieră						7.7	3.0
Organele de monitorizare a prețurilor				1.3	1.5	1.8	1.8
Organele de monitorizare a standardelor	1.8	1.6	1.1	2.8	1.5	2.1	1.5
Organele de control ecologic	2.0	1.8	1.6	1.8	1.7	1.6	1.3
Organele de licențiere	1.3	1.4	1.2	1.2	1.4	1.7	1.3
CCCEC	2.1	1.9	1.5	0.7	1.3	2.1	1.3

Alte ministere și departamente				1,6	1,6	2,6	1,5
Autoritățile locale				2,4	3,5	1,9	1,7
Inspecția muncii				1,3	1,4	1,8	1,4

Tabelul 43. Evoluția frecvenței inspecțiilor (raportată la întregul eșantion)

Perioada chestionării	2008	2009	2010	2011
Organele de control				
Inspectoratul fiscal	1,7	2,1	1,5	1,0
Serviciul de pompieri	0,9	1,2	0,8	0,6
Serviciul sanitar epidemiologic	1,5	1,0	0,7	0,3
Poliția	2,3	0,8	0,5	0,4
Poliția rutieră			2,2	0,6
Organele de monitorizare a prețurilor	0,1	0,2	0,3	0,1
Organele de monitorizare a standardelor	0,6	0,4	0,6	0,1
Organele de control ecologic	0,3	0,3	0,3	0,1
Organele de licențiere	0,2	0,5	0,6	0,4
CCCEC	0,2	0,2	0,7	0,2
Alte ministere și departamente	0,2	0,3	0,6	0,2
Autoritățile locale	0,5	0,7	0,4	0,2
Inspecția muncii	0,6	0,6	1,0	0,5

Tabelul 44. Evoluția inspecțiilor

Perioada chestionării	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Indicatori							
Numărul mediu de inspecții la o întreprindere	11,4	10,3	8,7	9,0	8,2	7,9	4,2
Numărul de zile pe an la o întreprindere	19	15	16	19	10	15	7

11.IMPOZITE

11.1 Cadrul de reglementare

Sistemul fiscal din Republica Moldova este reglementat prin numeroase acte normative și legislative. Documentul de bază este, însă, Codul Fiscal aprobat la 24.04.1997 și completat în anii următori. La moment el cuprinde nouă titluri:

1. Informații generale despre sistemul fiscal
2. Impozitul pe venit
3. Taxa pe valoarea adăugată
4. Accizele
5. Administrarea impozitelor
6. Impozitul pe bunurile imobiliare
7. Taxele locale
8. Taxa pe resursele naturale.
9. Taxa rutieră

11.2 Administrarea impozitelor

În Republica Moldova se achită în mediu 6,1 tipuri de impozite, conform părerii respondenților.

În 74% din cazuri întreprinderile angajează contabili cu norma integrală ca să asigure calcularea și achitarea la timp a tuturor impozitelor. (vezi Tabelul 45). Practic e nesemnificativă ponderea celor ce-și duc evidența de sine-stătător.

Tabelul 45. Numărul necesar de contabili pentru a asigura achitarea la timp și corectă a impozitelor

Resurse	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Angajează contabili, pe salariu deplin	89%	95%	90%	81%	75%	78%	74%
Numărul mediu de contabili angajați pe salariu deplin	1,4	1,6	1,6	1,5	1,3	1,2	1,2
Contabili prin cumul	7%	4%	8%	12%	23%	28%	26%
Duc evidența impozitelor de sine stătător	4%	1%	2%	7%	2%	2%	9%

Majoritatea întreprinderilor (87%) afirmă că achită integral impozitele. Cei ce nu achită impozitele în întregime (13%) menționează că achită în mediu 78% din impozitele prevăzute.

Întreprinderile au reinvestit în 2010 în mediu 54% din profitul obținut.

Din toate rapoartele prezentate, cel mai mult durează prezentarea raportului privind Taxa pe valoarea adăugată: circa 3,0 ore. Pentru prezentarea raportului privind impozitul pe persoane fizice o întreprindere are nevoie de 1,9 ore. Restul rapoartelor sunt prezentate în decurs de 1,1-1,4 ore fiecare.

Tabelul 46. Durata prezentării unui raport

Tip impozit	Ponderea celor ce au prezentat	Durata prezentării, ore
-------------	--------------------------------	-------------------------

Taxa pe valoarea adăugată	81%	3,0
Impozitul pe venitul persoanei fizice	98%	1,9
Contribuții la Casa națională a asigurărilor sociale	97%	1,4
Impozitul pe consumul de apă	52%	1,1
Impozitul de amenajare a teritoriului	84%	1,1
Contribuții pt asigurarea medicală	97%	1,2

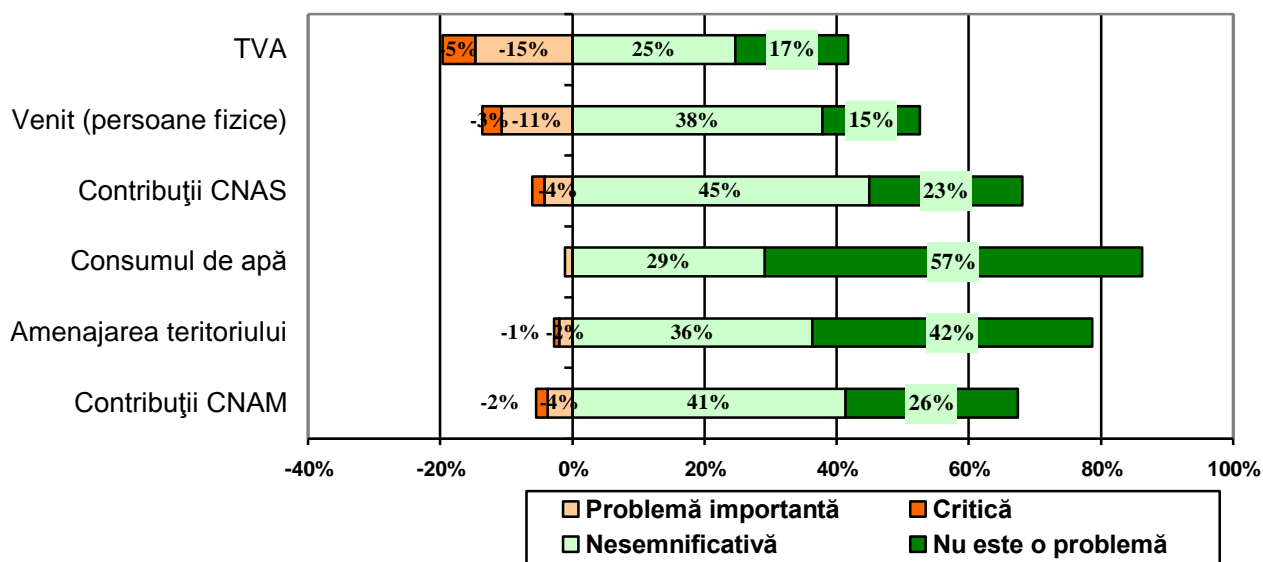
11.3 Principalele probleme în achitarea impozitelor

Dintre toate impozitele, evidența Taxei pe valoarea adăugată generează cel mai multe probleme (vezi Tabelul 47).

Tabelul 47. Impozitele care generează mai multe probleme

Problemele	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Taxa pe valoarea adăugată	1,99	2,12	2,44	2,84	2,87	2,66
Impozitul pe venitul persoanei fizice	1,77	2,22	2,15	2,59	2,59	2,49
Contribuții la Casa națională a asigurărilor sociale	1,94	2,38	2,01	2,81	2,35	2,17
Impozitul pe consumul de apă	1,30	1,48	1,71	1,73	1,44	1,58
Impozitul pentru amenajarea teritoriului	1,30	1,50	1,77	1,70	1,95	1,83
Contribuții la Casa națională a asigurărilor în medicină	-	-	-	-	2,26	2,14

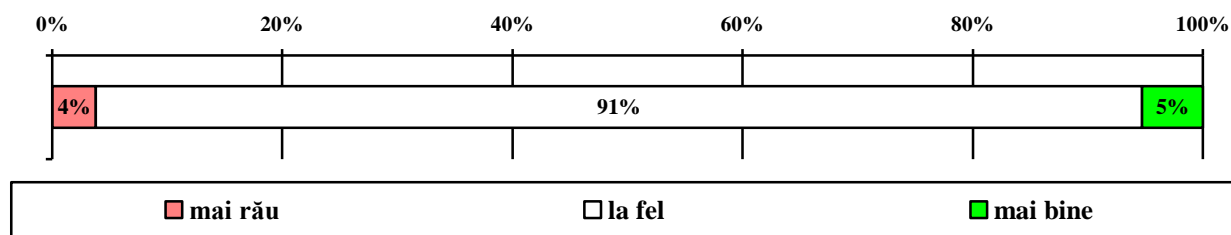
Figura 21. Impozitele care generează mai multe probleme

După cum se observă din Figura 22, majoritatea agenților economici nu au menționat careva

îmbunătățiri sau înrăutățiri în sistemul de impozitare.

Figura 22. Evoluția sistemului de impozitare

Respondenții care au participat în sondaj au fost rugați să evalueze problemele legate de procedurile de impozitare prin acordarea unui punctaj de la 1 la 5 (vezi Tabelul 48). Penalizarea excesivă în cazul comiterii erorilor și nivelul înalt al impozitelor sunt problemele cele mai importante cu care se confruntă întreprinderile.

Tabelul 48. Probleme întâlnite în sistemul de impozitare

Probleme	Perioada de chestionare	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Imposibilitatea de a prognoza pe viitor numărul de impozite		2,17	1,97	2,46	2,46	2,88	2,70
În ansamblu, proceduri fiscale și contabile complicate și neclare		2,55	2,19	2,74	2,64	3,29	2,78
Sancțiuni înalte pentru greșeli		3,01	3,11	3,03	2,88	3,23	3,04
Lipsa regulilor stabile		2,95	2,99	2,96	2,70	2,78	2,28
Dependența deplină de inspectorii fiscali, lipsa de respect		2,13	2,04	2,13	2,24	2,36	2,54
Nivelul înalt al impozitelor		2,80	2,81	2,99	3,34	3,14	3,16
Plăți neoficiale exagerate		1,65	1,81	1,63	1,65	1,72	1,66

11.4 Sinteza analizei

Pe parcursul ultimului an nu au fost observate îmbunătățiri sau înrăutățiri atât în ceea ce privește indicatorii, cât și percepția privind sistemul de impozitare.

Tabelul 49. Compararea sistemului de administrare a impozitelor

Indicatori	Perioada chestionării						
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Numărul mediu de impozite	8,3	7,7	7,9	7,3	6,7	6,1	6,1
Numărul de contabili angajați permanent	1,4	1,6	1,6	1,5	1,3	1,2	1,2

12. REGLEMENTAREA PREȚURILOR

12.1 Cadrul de reglementare

Principalul document care reglementează formarea prețurilor este Hotărârea Guvernului nr. 547 din 4 august 1995 “Cu privire la măsurile de coordonare și reglementare de către stat a prețurilor”.

În majoritatea cazurilor produsele pot fi comercializate la prețuri libere. Statul își păstrează dreptul de reglementare a prețurilor la medicamentele și articolele medicale produse în republică, serviciile medicale cu plată, tarifele la transportul feroviar, la traficul de mărfuri, serviciile de transport, serviciile poștale prestate populației, lucrările de evacuare a impurităților, gunoiului, zăpezii și curățitul mecanizat al străzilor și drumurilor pentru întreprinderi, organizații și populație, serviciile funerare (cu excepția executării monumentelor din marmură și granit), serviciile pentru încălzire centralizată și aprovizionare cu apă fierbinte, tarifele pentru chirie, gaze naturale, energie termică și electrică.

Pentru unele produse social importante, cum ar fi produsele lactate, laptele, chefirul, brânza de vaci, untul, zahărul, făina, pâinea, caietele pentru elevi, cimentul, pastele făinoase, crupele, orezul, hrișca sunt stabilite limite pentru adaosul comercial.

12.2 Nivelul controlului în domeniul formării prețurilor

Reglementarea prețurilor la întreprinderi este atestată în 26% din cazuri. Nivelul de reglementare e diferit, în dependență de specificul întreprinderilor. În mediu, 10% din vânzările totale ale întreprinderilor au fost realizate la prețuri reglementate de către stat.

12.3 Percepția reglementării prețurilor

Limitarea adaosului comercial e metoda prin care de obicei statul intervine în formarea prețurilor la întreprinderi (vezi Tabelul 50).

Tabelul 50. Metodele de intervenție a statului în formarea prețurilor

Metode	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Prin limitarea profitabilității	18%	9%	29%	15%	20%	21%	11%
Prin limitarea prețurilor	32%	39%	33%	48%	34%	19%	21%
Prin limitarea adaosului comercial	50%	51%	38%	37%	46%	61%	68%

12.4 Sinteza analizei

După intervențiile semnificative din partea statului în formarea prețurilor, survenite în anii 2007-2009, ultimii doi ani se observă o ușoară liberalizare în domeniu. A scăzut numărul de întreprinderi ale căror prețuri sunt reglementate, fără a ajunge, totuși, la nivelul anului 2006. De asemenea, s-a redus și volumul vânzărilor la prețuri reglementate. De obicei, reglementarea prețurilor este efectuată prin limitarea adaosului comercial.

Tabelul 51. Reglementarea prețurilor în Republica Moldova

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Ponderea agenților economici supuși reglementării prețurilor	33%	18%	21%	36%	39%	31%	26%
Ponderea prețurilor reglementate de către stat	20%	12%	12%	21%	26%	18%	10%

13. REGLEMENTAREA RELATIILOR DE MUNCA

13.1 Cadrul de reglementare

Principalele documente legislative care reglementează relațiile de muncă sunt:

- Codul Muncii al Republicii Moldova (Legea nr. 154-XV din 28 martie 2003);
- Legea nr. 847-XV din 14 februarie 2002 „Legea salarizării”;
- Hotărârea Guvernului nr. 743 din 11 iunie 2002 ”Cu privire la salarizarea angajaților din unitățile cu autonomie financiară”;
- Hotărârea Guvernului nr. 152 din 19 februarie 2004 ”Cu privire la cuantumul sporului de compensare pentru munca prestată în condiții nefavorabile”;
- Hotărârea Guvernului nr. 165 din 9 martie 2010 ”Cu privire la cuantumul minim garantat al salariului în sectorul real”.

13.2 Disponibilitatea forței de muncă

Majoritatea întreprinderilor (76%) au afirmat că numărul de angajați la întreprindere corespundea necesităților la momentul interviului. Ca urmare a crizei mondiale și a efectelor ei asupra situației economice interne, în 2009 scăzuse numărul de respondenți ce se confruntau cu lipsa de angajați. În 2010, însă, ponderea acestora s-a dublat, iar în anul 2011 a ajuns la 20%. Doar 3% din intervieuați au declarat că dispun de angajați mai mult decât au nevoie.

Tabelul 52. Evaluarea disponibilității forței de muncă

	Perioada de chestionare						
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Mai mult decât este necesar	7%	4%	4%	4%	6%	0,5%	3%
Cât este necesar	69%	79%	74%	72%	85%	83%	76%
Mai puțin decât este necesar	24%	16%	21%	22%	8%	16%	20%
Nu știu	1%	2%	1%	2%	1%	0,2%	1%

Respondenții care au participat la sondaj au fost rugați să evalueze problemele generate în urma reglementării relațiilor de muncă prin acordarea unui punctaj de la 1 la 5. Problema cu cel mai mare impact în reglementarea relațiilor de muncă este necesitatea de a achita salariul minim.

Tabelul 53. Evaluarea principalelor probleme referitoare la reglementarea relațiilor de muncă

Probleme	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Primirea permisiunilor de la Inspekția muncii pentru a iniția activitățile companiei	1,4	1,6	1,9	2,0	1,9	2,0
Necesitatea de a angaja doar în baza contractului individual de muncă	1,5	1,8	2,0	1,9	1,9	2,2

Obligația de a achita salariul minim	1,5	2,0	2,0	2,2	2,1	2,5
Controale frecvente din partea inspecției muncii	1,4	1,6	1,8	1,6	1,9	1,7
Proceduri complicate de disponibilizare a personalului	1,5	1,8	2,0	1,9	1,9	1,9
Proceduri complicate de evidență a personalului	1,5	1,7	1,9	1,8	1,9	2,0
Obținerea și restituirea polițelor de asigurare medicală în termenul stabilit	2,6	2,5	2,3	2,0	2,1	2,0

13.3Sumarul analizei

Reglementarea relațiilor de muncă nu reprezintă un obstacol în activitatea întreprinderilor. A crescut până la 20% ponderea celor ce se confruntă cu lipsă de personal.

14. EXECUTAREA CONTRACTELOR

În foarte puține cazuri (2,7% din total respondenți) statul intervine în procesul de încheiere și executare a contractelor. Numărul lor a scăzut pe parcursul ultimilor doi ani.

Domeniul respectiv de reglementare are un impact redus asupra activității întreprinderilor (vezi Tabelul 54).

Tabelul 54. Monitorizarea executării contractelor în Republica Moldova

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Ponderea întreprinderilor ale căror contracte au fost monitorizate	18%	12%	7%	5%	5%	7%	10%	4%	3%

15.PROMOVAREA INTERESELOR PERSONALE ALE ANGAJAȚILOR PUBLICI

Una dintre întrebările sondajului vizau implicarea funcționarilor publici în activitatea companiei pentru promovarea intereselor personale. Doar în 2,3% din cazuri managerii au afirmat că funcționarii publici se implică în activitatea întreprinderii, 85,2% au menționat contrariul, iar 12,6% au ezitat să răspundă. Față de anul trecut a scăzut ponderea celor ce afirmă că statul se implică în activitatea lor, crescând ponderea celor ce afirmă contrariul.

16.EVALUAREA SISTEMULUI JUDICIAR

16.1 Cadrul de reglementare

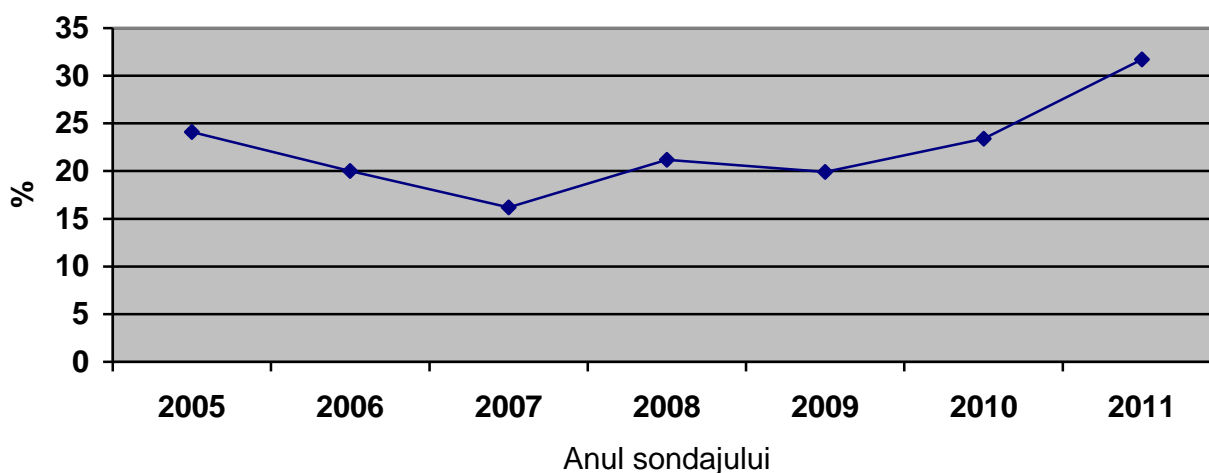
Soluționarea conflictelor între întreprinderile din Republica Moldova se efectuează prin intermediul instanțelor judecătorești, conform Legii nr. 225-XV din 30 mai 2003 “Codul de Procedură Civilă” sau prin judecata arbitrală, conform Legii nr. 23 din 22 februarie 2008 “Cu privire la arbitraj”.

Conflictele cu autoritățile de stat sunt reglementate prin “Legea contenciosului administrativ” (nr. 793-XIV din 10 februarie 2000).

16.2 Metodele utilizate pentru soluționarea conflictelor

În decursul ultimilor doi ani 32% din participanții la sondaj au avut de soluționat conflicte cu autorități de stat sau parteneri.

Figura 23. Întreprinderile care au avut de soluționat conflicte

Notă: Datele prezintă situația pe parcursul a doi ani ce preced perioada sondajului

În 77% din cazuri întreprinderile au avut conflicte cu alți agenți economici, în 23% din cazuri – cu autorități de stat.

În majoritatea cazurilor (52%), pentru soluționarea conflictelor, în ultimii doi ani, întreprinderile au apelat în instanțele judecătorești, în 31% din cazuri au apelat la autorități de stat și în 22% din cazuri – la metode neoficiale.

Tabelul 55. Metodele de soluționare a problemelor

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Apelare la organe de stat	24	27	32	29	46	26	31
Apelare în judecată	68	71	68	59	74	62	52
Metode neoficiale	23	23	24	31	22	32	22

16.3 Evaluarea eficacității în urma apelării la instanțele judecătorești

După cum au menționat agenții economici, principalul motiv pentru care nu apelează la instituțiile judecătorești este prezența altor metode soluționare a conflictelor. Tabelul 56 prezintă rezultatele evaluării motivelor prin acordarea unui punctaj de la 1 la 5, unde 1 – cel mai puțin important motiv, 5 – cel mai important motiv.

Tabelul 56. Motivele pentru care nu au apelat în instanțele judecătorești

Motivele	Ponderea
Perioadă lungă de așteptare	3,6
Decizia va fi incorectă din cauza că judecata este coruptă	2,6
Decizia va fi incorectă din cauza că judecata este incompetentă	2,4
Costuri înalte la serviciile de judecată	3,5
Costuri înalte la serviciile juridice	3,6
Probleme puțin importante	3,4
Alte metode sunt mai eficiente	2,9
Decizia judecătorești nu este aplicată	2,5

Unele din întreprinderile care au apelat în instanțele judecătorești au rămas satisfăcute, altele - nu. În mediu, respondenții au evaluat gradul de satisfacție la nivelul de 3,6 puncte din sistemul de la 1 la 5 puncte posibile, mai mult decât nivelul anului precedent.

16.4 Sumarul analizei

Pe parcursul ultimilor doi ani, aproximativ 32% din agenții economici intervievați au avut de soluționat conflicte (cu parteneri, clienți ori autorități de stat). Majoritatea dintre ei au apelat în instanțele judecătorești: 52% din cazuri. Principalele motive pentru care agenții economici nu apelează la instituțiile judecătorești sunt costurile înalte și perioada lungă de așteptare. Gradul de satisfacție a respondenților care au solicitat asistență juridică pentru soluționarea conflictelor e de 3,56 puncte pe scara de la 1 la 5 puncte (64%), în creștere față de perioada precedentă.

CONCLUZII

Indicatorul general de timp, ce descrie gradul de implicare a statului în activitatea întreprinderii, s-a stabilizat în ultimii trei ani la nivelul de circa 10%.

Percepția respondenților privind mediul de afaceri practic nu s-a modificat față de anul trecut. Ponderea celor ce observă înrăutățiri a atins nivelul de 33%, iar ponderea celor ce observă îmbunătățiri a crescut de la 22% la 25%.

Procedura de înregistrare

Procedurile de înregistrare s-au simplificat pe parcursul ultimilor ani. Procedurile de la Camera Înregistrării de Stat au rămas practic la nivelul anului trecut. S-a redus, însă, substanțial ponderea celor ce s-au confruntat cu procedurile de post-înregistrare, adică înregistrarea la Inspectoratul de Stat, la CNAM, CNAS și Biroul de statistică. Conform ultimelor prevederi în legislație, sarcina respectivă revine Camerei Înregistrării de Stat.

Reglementarea în construcții

În sfera construcțiilor continuă să fie înregistrate schimbări pozitive. S-a redus atât costul, cât și durata de obținere a autorizațiilor de reconstrucție. La fel ca și anul trecut, a scăzut ponderea celor ce consideră că procedurile respective au devenit mai dificile. S-a redus și ponderea respondenților ce consideră că durata de obținere a autorizațiilor este îndelungată. A crescut de patru ori ponderea celor ce consideră că situația s-a îmbunătățit, depășind, pentru prima dată, ponderea celor ce au menționat înrăutățiri în domeniul construcțiilor.

Licențierea

Schimbări semnificative în procedurile de licențiere nu s-au observat pe parcursul ultimului an. Totuși, s-au redus ușor atât costurile, cât și durata de obținere a licențelor. A scăzut în schimb considerabil ponderea celor ce achită plăți neoficiale pentru a facilita procesul de obținere a licențelor.

Marea majoritate a respondenților au menționat că nu observaseră careva modificări în regimul de licențiere pe parcursul ultimului an. E nesemnificativă ponderea atât a celor ce consideră că procedurile sunt dificile, cât și a celor ce afirmă contrariul.

Obținerea autorizațiilor

Un număr impunător de întreprinderi sunt nevoite să obțină autorizații pentru funcționare – peste 80% din respondenți au menționat că dețin autorizații. În 2/3 din cazuri acestea sunt emise de organele publice locale.

Spre deosebire de licențiere, reglementarea acordării autorizațiilor nu a suferit îmbunătățiri substanțiale în ultimii ani. Totuși, pe parcursul anului 2010 au fost semnalate tendințe pozitive ale principalilor indicatori: s-a redus atât durata de acordare a autorizației, cât și costul acesteia. Acest fapt a fost confirmat și prin îmbunătățirea percepției respondenților.

Reglementarea privind echipamentul

Obținerea autorizațiilor pentru punerea în funcțiune a echipamentului procurat este un domeniu cu impact slab asupra dezvoltării afacerilor. Numărul celor ce au certificat echipament este

ne semnificativ, iar costurile și durata de obținere a certificatului sunt reduse.

Reglementarea importurilor

În domeniul reglementării importurilor nu s-au observat schimbări importante în ultimii ani. Durata s-a redus ușor, iar costul a revenit la valorile înregistrate în anii 2008-2009. Nici percepția privind procedurile nu a suferit modificări substanțiale în ultimul an.

O problemă recent apărută este reglementarea ce prevede blocarea produselor în vamă în lipsa certificatelor de conformitate. Practica blocării bunurilor în vamă este dăunătoare și din considerentul că vameșii nu sunt specialiști în domeniul certificării produselor, decizia de blocare fiind luată doar în baza codurilor vamale.

Reglementarea exportului

Nici exporturile nu au cunoscut o careva îmbunătățire în ultimii ani. Durata practic a rămas neschimbată pe parcursul anilor 2006-2011. Costul, după creșterea observată în anul 2009, a revenit la nivelul anilor 2005-2007.

Certificarea bunurilor și serviciilor

Atât durata de obținere a certificatelor de conformitate, cât și costul acestora s-au redus ușor în anul 2011. Totuși, o careva tendință stabilă nu s-a afirmat pe parcursul anilor 2005-2011. Cel mai important succes a fost obținut prin reducerea numărului de produse supuse certificării și, respectiv, a întreprinderilor ce se confruntă cu asemenea necesități. Doar 19% din respondenți au menționat că au fost nevoiți să-și certifice produsele.

Certificarea sanitară

După înrăutățirea înregistrată în anul 2009 a mediului ce ține de reglementarea certificării sanitare, în 2010-2011 s-au observat îmbunătățiri. Costul a revenit la nivelul anilor 2005-2008, iar durata s-a redus, înregistrând un nivel record – doar 8 zile pentru obținerea unui certificat.

Controale

Frecvența controalelor s-a redus de aproape două ori în 2011. Practic toate instituțiile au redus numărul de controale efectuate la întreprinderi. Schimbările în domeniu au influențat în sens pozitiv și percepția managerilor. Pentru prima dată ponderea celor ce consideră că numărul de controale s-a redus și că situația e mai bună decât acum un an a depășit ponderea celor ce au afirmat contrariul.

Sistemul de impozitare

Nu au fost observate schimbări în sistemul de impozitare pe parcursul ultimilor ani. Taxa pe valoarea adăugată este impozitul ce generează cele mai multe probleme atât în ceea ce privește evidența, cât și raportarea.

Reglementarea prețurilor

În domeniul reglementării prețurilor statul continuă să-și reducă prezența. A continuat să scadă ponderea agenților economici, prețurile la produsele cărora sunt reglementate de către stat. Totuși, numărul lor nu a atins nivelul minim înregistrat în 2006 – 12%

Reglementarea relațiilor de muncă

Domeniul dat nu prezintă probleme deosebite. Cadrul de reglementare a rămas practic fără modificări în perioada 2005-2011.

Executarea contractelor

Implicarea statului în procesul de încheiere și executare a contractelor este o practică rar întâlnită. Doar 2,7% din respondenți au semnalat o imixtitudine din partea statului.

Sistemul judiciar

Metoda cel mai des folosită de soluționare a conflictelor rămâne a fi apelarea în instanțele judecătorești. A scăzut simțitor ponderea celor ce apelează la alte metode de soluționare a conflictelor. A crescut ușor nivelul de satisfacție a respondenților ce au apelat în instanțele de judecată.

Tabelul 57. Compararea principalilor indicatori

Indicatorii	Perioada de chestionare						
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Indicatorul general de timp, %	17	13	16	14	11	10	10
Înregistrarea (inclusiv modificarea documentelor de înregistrare)							
Durata de înregistrare, zile	20	18	16	16	19	14	15
Costuri de înregistrare, \$	78	82	75	91	117	159	136
Durata de modificare a documentelor, zile	14	13	8	10	8	11	9
Costuri de modificare a documentelor, \$	49	59	56	61	68	133	108
Ponderea respondenților care au efectuat plăți neoficiale, %	2	5	5	6	6	3	4
Construcții							
Construcție, zile	157	143	124	107	88	-	70
Renovare și reconstrucție, zile	66	67	67	44	35	30	26
Construcție, \$	374	560	622	-	-	-	-
Renovare și reconstrucție, \$	145	227	313	443	268	252	144
Licențiere							
Număr mediu pe companie	1,9	1,9	1,8	1,6	1,3	1,3	1,3
Durata obținerii unei licențe, zile	25	20	20	18	20	22	18
Costuri medii, \$	303	273	286	301	193	270	240
Ponderea plăților neoficiale, %	8	9	8	10	15	14	7
Autorizații							
Durata obținerii unei autorizații, zile	18	20	14	16	16	17	13
Costuri medii, \$	174	169	147	212	210	283	198
Ponderea plăților neoficiale, %	7	15	14	14	20	8	10
Suma plăților neoficiale, \$	62	56	22	54	72	32	23
Certificarea echipamentelor							
Timpul alocat pentru obținerea certificatului de conformitate, zile	13	13	13	12	12	13	12
Costuri medii, \$	71	70	73	56	-	-	35
Import							
Durata certificării produselor la import, zile	10,7	12,6	10,7	10,3	11,2	9,2	9,6
Suma cheltuită pentru certificarea produselor la import, \$	99	95	57	59	96	172	80
Durata procedurilor vamale, zile	3,0	1,8	1,9	2,3	2,7	2,0	1,9
Suma cheltuită pentru procedurile vamale, \$	114	220	214	145	143	169	144
Export							
Durata procedurilor vamale, zile	2,2	1,7	1,6	1,7	1,7	1,8	1,6
Suma cheltuită pentru procedurile vamale, \$	82	77	79	48	137	134	85
Certificarea bunurilor și serviciilor (loturi individuale)							
Durata obținerii unui certificat, zile	11	11	14	8	11	13	12
Costurile, \$	111	137	179	149	174	160	83
Ponderea plăților neoficiale, %	13	13	13	8	20	16	10
Certificarea bunurilor și serviciilor (produse fabricate în serie)							
Durata obținerii unui certificat, zile	16	17	13	13	18	14	13
Costurile, \$	163	88	133	234	217	192	158
Ponderea plăților neoficiale, %	13	17	5	15	18	16	10
Certificarea sanitară							
Ponderea respondenților ce au obținut certificate sanitare, %	70	62	52	60	61	50	61
Durata obținerii unui certificat, zile	13	13	11	13	13	10	8
Costurile totale, \$	59	85	66	71	104	97	67
Ponderea plăților neoficiale, %	16	14	5	23	18	17	17
Administrarea impozitelor							
Numărul mediu al impozitelor	8,3	7,7	7,9	7,3	6,7	6,1	6,1
Numărul contabililor angajați permanent	1,4	1,6	1,6	1,5	1,3	1,2	1,2
Controale							

Numărul mediu al controalelor pe companie	11,4	10,3	8,7	9,0	8,2	7,9	4,2
Durata medie anuală a controalelor, zile	19	15	16	19	10	15	7
Reglementarea prețurilor							
Întreprinderile supuse reglementării prețurilor, %	33	18	21	36	39	31	26
Procentul mediu al prețurilor reglementate de stat	20	12	12	21	26	18	10
Executarea contractelor							
Întreprinderi supuse reglementării contractelor, %	7	5	5	7	10	4	3
Sistemul judiciar							
Ponderea respondenților care au apelat la instituții de stat pentru soluționarea problemelor cu agenții economici, %	24	27	32	29	46	26	31
Ponderea respondenților care au apelat la instanțele judecătorești pentru soluționarea problemelor cu agenții economici, %	68	71	68	59	74	62	52
Ponderea respondenților care au apelat la metode neoficiale pentru soluționarea problemelor cu agenții economici, %	23	23	24	31	22	32	22